

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Důchodové pojištění na okresní správě sociálního zabezpečení v Ostravě

Pension Insurance at Czech Social Security Administration Ostrava

Student:

Bc. Schafferová Klára

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Jana Martiníková, Ph.D.

Ostrava 2015

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Klára Schafferová**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Důchodové pojištění na Okresní správě sociálního zabezpečení v Ostravě**
Pension Insurance at Czech Social Security Administration Ostrava

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Právní úprava důchodového pojištění
  3. Analýza důchodového pojištění v podmínkách OSSZ v Ostravě
  4. Zhodnocení
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3724-9.
KREBS, Vojtěch et al. *Sociální politika*. 5. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-585-4.
ŽENÍŠKOVÁ, Marta et al. *Sociální a zdravotní pojištění*. Praha: Svaz účetních, 2012. 64 s. ISSN 1211-4138.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jana Martiníková, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 25.04.2015

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracovala samostatně.

V Ostravě .....25.4.2015.....

.....Schaffnerová.....
podpis

Poděkování

Tímto bych chtěla upřímně poděkovat p. JUDr. Janě Martiníkové, PhD., vedoucí diplomové práce, za rady a připomínky, za odborné vedení, za poskytnutou odbornou literaturu, za čas, ochotu, trpělivost, kterou mi věnovala a za vloženou důvěru.

Děkuji.

Bc. Klára Schafferová

Obsah

1. ÚVOD	3
2. PRÁVNÍ ÚPRAVA DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ.....	5
2.1 ZÁKLADNÍ POJMY	5
2.1.1 Poplatníci pojistného.....	5
2.1.2 Odvod pojistného.....	7
2.1.3 Vyměřovací základ.....	8
2.1.4 Rozhodné období	9
2.1.5 Sazby pojistného	9
2.2 DÁVKY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ.....	10
2.2.1 Starobní důchod	10
2.2.2 Invalidní důchod.....	14
2.2.3 Pozůstalostní důchody.....	17
2.3 DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ.....	19
2.3.1 Systém povinného důchodového pojištění	21
2.3.2 Charakteristika povinného důchodového pojištění.....	22
2.3.3 Financování systému důchodového zabezpečení.....	23
3. ANALÝZA DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ V PODMÍNKÁCH OSSZ V OSTRAVĚ.....	26
3.1 ORGANIZACE A ŘÍZENÍ SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ.....	26
3.1.1 Česká správa sociálního zabezpečení	27
3.1.2 Ministerstvo práce a sociálních věcí	29
3.1.3 Okresní správa sociálního zabezpečení.....	30
3.2 VÝVOJ A PERSPEKTIVY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ.....	31
3.2.1 Vývoj důchodového pojištění.....	31
3.3 ANALÝZA PŘÍJMŮ DÁVEK DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ NA OKRESNÍ SPRÁVĚ SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ V OSTRAVĚ	42
3.4 INFORMOVANOST VEŘEJNOSTI A ZPŮSOBY POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ V OSTRAVĚ.....	44
3.4.1 Informační materiály.....	44
3.4.2 Call centra.....	46
3.4.3 Tiskové zprávy	46
3.4.4 Webové stránky.....	46
3.4.5 Denní tisk.....	47
4. ZHODNOCENÍ.....	48
5. ZÁVĚR	52
6. POUŽITÁ LITERATURA.....	53
7. SEZNAM OBRÁZKŮ	55

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	55
--	-----------

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE

SEZNAM PŘÍLOH

1. ÚVOD

Systém sociálního zabezpečení v České republice se skládá ze tří samostatných podsystemů, někdy nazývaných „pilíře“ sociálního zabezpečení. To lze členit na sociální pojištění, státní sociální podporu a sociální pomoc. V diplomové práci se zaměřím na významnou část sociálního pojištění v České republice, a to na důchodové pojištění.

První ucelený systém sociálního pojištění v Československu vznikl přijetím zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. V období komunismu zesílily státní zásahy a kontrola systému. Odpovědnost občanů se velkou měrou přenesla na stát. Impulsem pro ekonomickou reformu a v rámci ní i reformu sociální oblasti se staly změny v roce 1989.

Sociální pojištění se dotýká všech lidí, každý z nás se může náhle ocitnout v situaci, kdy se bude muset obrátit na sociální dávky sociálního pojištění, může to být například nemoc, těhotenství, mateřství, invalidita, odchod do důchodu nebo nezaměstnanost a další.

Zaměstnavatelé hrají v oblasti provádění důchodového pojištění tradičně nezastupitelnou roli. Pouze s jejich pomocí může státní orgán sociálního zabezpečení shromáždit veškeré podklady prokazující nezbytné skutečnosti pro budoucí posuzování nároků na dávky důchodového pojištění. Bez součinnosti zaměstnavatelů by fungování tohoto procesu bylo realizovatelné jen velmi obtížně. Právní úprava všech vyspělých států je proto v tomto ohledu víceméně shodně založena na provázanosti toku informací mezi nositelem pojištění a zaměstnavatelem. (Dorčáková, Pelikánová, Lang, Šantůrček, 2009)

Tato diplomová práce se dělí na dvě stěžejní části, teoretickou část a praktickou část. Na konci diplomové práce je celkové zhodnocení. Teoretickou část tvoří právní úprava důchodového pojištění v České republice a popisují ji následující kapitoly.

První kapitola (teoretické části) diplomové práce se zabývá právní úpravou důchodového pojištění. Jde zejména o základní údaje, jako jsou poplatníci pojistného, rozhodné období, vyměřovací základ, jaké máme sazby pojistného a další.

Druhá kapitola diplomové práce podrobně popisuje druhy dávek důchodového pojištění. Prvním druhem důchodového pojištění je starobní důchod, který je přiznáván osobám po dosažení určité věkové hranice, jež je stanovená na základě poznatků, že od určitého věku již není člověk schopen plně vykonávat soustavnou práci. Další povinnou podmínkou pro dosažení starobního důchodu je minimální doba pojištění. Obě podmínky se řídí dle

aktuálního znění zákona. Dalším druhem důchodového pojištění zmiňovaném v této kapitole je invalidní důchod. Invalidní důchod, který je poskytován jako náhrada ztráty pravidelných příjmů a jeho cílem je motivovat občany k zapojení do pracovního procesu, který bude přizpůsoben jejich zdravotnímu stavu a umožní tak získat finanční prostředky vlastním přičiněním. I k přiznání této dávky existuje povinná doba pojištění před vznikem invalidity, která je dána zákonem. Posledním druhem důchodového pojištění jsou důchody pozůstalostní. Dělíme je na vdovský či vdovecký a sirotčí. Účelem tohoto důchodu je zajistit částečnou náhradu ztráty příjmu osoby, která přišla o svého partnera (vdovec/vdova) či ztráty příjmu rodičů u nezaopatřeného dítěte, které bylo na tomto příjmu závislé.

Třetí kapitola diplomové práce je věnována popsání systému povinného důchodového pojištění, charakteristiky povinného důchodového pojištění a financování povinného důchodového pojištění.

Praktická část diplomové práce „Důchodové pojištění na okresní správě sociálního zabezpečení v Ostravě“, analyzuje vývoj důchodového pojištění a zásadní změny, které v oblasti důchodového pojištění nastaly. Představí Českou správu sociálního zabezpečení, Ministerstvo práce a sociálních věcí a okresní správu sociálního zabezpečení a jejich působení. Analyzuje dávky důchodového pojištění na OSSZ v Ostravě. Zjišťuje informovanost občanů města Ostravy o důchodovém pojištění.

Ve zhodnocení diplomové práce je teoreticky i graficky zpracováno dotazníkové šetření na téma informovanost veřejnosti v Ostravě o důchodovém pojištění.

Informace v diplomové práci jsou čerpány z výroční zprávy České správy sociálního zabezpečení, z portálu ministerstva práce a sociálních věcí, ale hlavně dotazováním pracovnice okresní správy sociálního zabezpečení v Ostravě a dotazníkového šetření náhodně vybraných respondentů Ostravy.

Cílem diplomové práce je analyzovat důchodové pojištění a jednotlivé dávky důchodového pojištění. Pomocí dotazníkového šetření pak zjistit, jak jsou občané seznámeni s informacemi, které se týkají důchodového pojištění.

2. PRÁVNÍ ÚPRAVA DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ

2.1 Základní pojmy

Pojistné na sociálním zabezpečení jsou především platby na důchodové pojištění, na nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pojem výběr pojistného můžeme rozdělit na dvě části, a to odvod pojistného a placení pojistného. Odvod pojistného označuje soubor pravidel, který určuje kdy, kdo a v jaké výši je povinen pojistné odvádět. Formy prováděných plateb se pak rozumí placení pojistného.

2.1.1 Poplatníci pojistného

Podle zákona poplatníci pojistného jsou zaměstnanci, zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné a osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění.

Zaměstnanci jsou povinni platit pojistné, kteří jsou v pracovním poměru, kteří činí na základě dohody o pracovní činnosti nebo na základě dohody o provedení práce. Dále pak členové družstva, jestliže vykonávají pro družstvo práci mimo pracovněprávní vztah. Soudci, poslanci Poslanecké sněmovny, senátoři Senátu Parlamentu, členové vlády, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu a dobrovolní pracovníci pečovatelské služby, členové zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí statutárních měst a hlavního města Prahy, kteří jsou pro svou funkci dlouhodobě uvolněni. Osoby vykonávající pěstounskou péči, je-li těmto osobám vyplácena odměna pěstouna podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Dále jsou to osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů, společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komanditisté komanditní společnosti, ředitelé obecně prospěšné společnosti, prokuristé a likvidátoři. (Ženíšková, 2014)

Pojistné jsou také povinni zaměstnavatelé, jimiž se pro účely tohoto zákona rozumějí fyzické nebo právnické osoby, kteří zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance. Organizační složky státu, v nichž jsou zařazeni zaměstnanci v pracovním poměru, nebo vykonávají práci na základě dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce. A v neposlední řadě také služební úřady, v nichž jsou státní zaměstnanci zařazeni k výkonu státní služby. Zaměstnavatelé jsou povinni vést potřebné záznamy o skutečnostech rozhodných pro nárok dávky důchodového pojištění, jejich výši a výplatu a předkládat je určitým orgánům

sociálního zabezpečení. Tyto skutečnosti jsou povinny písemně hlásit, není-li určeno jinak, ve lhůtě osmi dnů. (Pelikánová, Lang, Šantrůček, Dorčáková, 2009)

Zákon č 582/1991 Sb. ukládá zaměstnavatelům vedení důchodového pojištění jejich zaměstnanců tyto základní úkoly:

hlášení rozhodných údajů do registru pojištěnců,

vedení podkladové evidence,

uschovávání záznamů pro účely důchodového pojištění,

vedení evidenčních listů důchodového pojištění a jejich předkládání příslušným orgánům sociálního zabezpečení,

písemné sdělování údajů uvedených v § 83 odst. 2. okresní správy sociálního zabezpečení sepisující žádost o důchod,

podávání hlášení o zaměstnávání důchodců a potvrzování některých údajů, které jsou nezbytné pro posouzení nároku na výplatu důchodu,

potvrzování některých údajů, které si zažádá zaměstnanec nebo okresní správa sociálního zabezpečení.

Osoba samostatně výdělečně činná je osoba starší 15 let, která ukončila povinnou školní docházku, vykonává samostatnou výdělečnou činnost, nebo spolupracuje při výkonu samostatně výdělečné činnosti. Tyto osoby jsou povinny platit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pokud jsou OSVČ účastny důchodového pojištění podle předpisů o důchodovém pojištění, a za podmínek stanovených tímto zákonem jsou osoby samostatně výdělečně činné povinny platit zálohy na pojistné na důchodovém pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. (Ženíšková, 2014)

Osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění jsou povinny platit pojistné na důchodové pojištění po celou dobu trvání dobrovolné účasti na důchodovém pojištění.

Pojistné na sociální pojištění neplatí ti, kdo mají podnikání jako vedlejší výdělečnou činnost a pokud jejich příjem nepřesáhne stanovenou hranici. Také příležitostní autoři článků, esejí neplatí pojistné, pokud úhrn příjmů od téhož plátce nepřesáhne v kalendářním měsíci 7 000 Kč.

2.1.2 Odvod pojistného

„Podle § 8 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení je zaměstnavatel povinen odvádět i pojistné, které je povinen platit zaměstnanec. Pojistné odvedené za zaměstnance srazí zaměstnavatel z jeho příjmů, které mu zúčtoval.“

Pojistné za zaměstnance se platí za jednotlivé kalendářní měsíce a je splatné od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce. Případně-li poslední den splatnosti na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. O uskutečněných platbách pojistného je zaměstnavatel povinen vést průkaznou evidenci. Na žádost příslušné zdravotní pojišťovny je povinen předložit údaje rozhodné pro výpočet pojistného, včetně rodného čísla každého zaměstnance. Rozhodné období, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ zaměstnance, je kalendářní měsíc, za který se pojistné platí.

Osoba samostatně výdělečně činná je povinna odvádět buď pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, nebo zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a doplatek na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení.

Zálohy na pojistné je povinna osoba samostatně výdělečně činná platit za kalendářní měsíc, ve kterém se přihlásila k účasti na důchodovém pojištění v kalendářním roce podle § 10 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění a za kalendářní měsíce následující po tomto měsíci, pokud vykonává samostatně výdělečnou činnost a je splatná od prvního do dvacátého dne následujícího kalendářního měsíce. Výše zálohy na pojistné se stanoví procentní sazbou uvedenou v § 7 odst. 1 písm. c) bodech 1 nebo 2 z měsíčního vyměřovacího základu. Doplatek na pojistném je splatný nejpozději do osmi dnů po dni, ve kterém byl podán přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za kalendářní rok, za který se pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti platí. (Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, 2015)

2.1.3 Vyměřovací základ

Vyměřovacím základem zaměstnance pro odvod pojistného je součet příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním jak v peněžní, tak i v nepeněžní formě. „Podle § 5 odst. 2 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení se do tohoto základu však nezahrnují tyto příjmy:

- náhrada škody podle zákoníku práce,
- odstupné a další odstupné, odchodné a odbytné poskytovaná na základě zvláštních právních předpisů a odměna při skončení funkčního období náležející podle zvláštních právních předpisů,
- věrnostní přídavek horníků,
- jednorázová sociální výpomoc poskytnutá zaměstnanci k překlenutí jeho mimořádně obtížných poměrů vzniklých v důsledku živelní pohromy, požáru, ekologické nebo průmyslové havárie nebo jiné mimořádně závažné události,
- plnění, které bylo poskytnuto poživateli starobního nebo invalidního důchodu pro invaliditu 3. stupně po uplynutí jednoho roku ode dne skončení zaměstnání.“

Na rozdíl od sociálního zabezpečení je stanoven i u zaměstnanců minimální vyměřovací základ odpovídající minimální mzdě, která činí od 1. ledna 2015 9 200 Kč. Je-li však vyměřovací základ zaměstnance nižší, musí zaměstnanec doplatit zdravotní pojišťovně prostřednictvím svého zaměstnavatele pojistné ve výši 13,5 % z rozdílu těchto základů.

Vyměřovacím základem pro zaměstnavatele je částka, která odpovídá úhrnu vyměřovacích základů jeho zaměstnanců.

Vyměřovacím základem pro osoby samostatně výdělečně činné je částka, kterou si určí, ne však méně než 50 % příjmů z podnikání a z jiné samostatně výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení. (Ženíšková, 2014)

Vyměřovacím základem pro osoby dobrovolně účastné v důchodovém pojištění pro pojistné na důchodové pojištění je částka, kterou si sám určí, nejméně však musí být ve výši jedné čtvrtiny průměrné mzdy, která platí v aktuálním kalendářním roce.

Vyměřovací základ podle § 5 zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru.

2.1.4 Rozhodné období

Rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ, je kalendářní měsíc, za který se platí pojistné.

U osoby samostatně výdělečně činné je však výjimka. Rozhodným obdobím je kalendářní rok, za který se toto pojistné a příspěvek platí.

2.1.5 Sazby pojistného

„Podle § 7 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení sazby pojistného činí:

- *U zaměstnavatele:*
  - *25 % z vyměřovacího základu, z toho 2,3 % na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti.*
- *U zaměstnance:*
  - *6,5 % z vyměřovacího základu, jde-li o zaměstnance, který není v rozhodném období účasten důchodového spoření,*
  - *3,5 % z vyměřovacího základu, jde-li o zaměstnance, který je v rozhodném období účasten důchodového spoření.*
- *U OSVČ:*
  - *29,2 % z vyměřovacího základu uvedeného v § 5b odst. 1 a 2, z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti, jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou účastnou důchodového pojištění, která není po celé rozhodné období účastna důchodového spoření,*
  - *26,2 % z vyměřovacího základu uvedeného v § 5b odst. 1 a 2, z toho 25 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti, jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou účastnou důchodového pojištění, která je aspoň po část rozhodného období účastna důchodového spoření,*
  - *2,3 % z vyměřovacího základu uvedeného v § 5b odst. 3, jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou účastnou nemocenského pojištění.*
- *U osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění:*

- 28 % z vyměřovacího základu, jde-li o osobu dobrovolně účastnou důchodového pojištění, která není v rozhodném období účastna důchodového spoření,
- 30 % z vyměřovacího základu, jde-li o osobu dobrovolně účastnou důchodového pojištění, která je v rozhodném období účastna důchodového spoření.“

2.2 Dávky důchodového pojištění

Český důchodový systém se skládá v současné době v podstatě ze dvou pilířů. Základní povinný dávkově definovaný, průběžně financovaný pilíř a doplňkový dobrovolný, příspěvkově definovaný pilíř penzijního připojištění se státním příspěvkem. Součástí doplňkového dobrovolného pilíře je soukromé životní pojištění.

Z povinného důchodového pojištění jsou poskytovány důchody starobní, invalidní a pozůstalostní.

2.2.1 Starobní důchod

Starobní důchod je událost, která vymezuje životní situaci, při níž je dosaženo určité věkové hranice. Tato hranice je stanovena na základě celospolečenského konsensu o tom, že od určitého věku není již schopen člověk vykonávat soustavnou práci. V systémech ostatních zemí se pohybuje od 60 do 65, zcela výjimečně až do 67 let pro muže, někdy je nižší pro ženy. Z mezinárodního srovnání plyne, že v českém systému byla do roku 1995 nejnižší věková hranice pro odchod do důchodu. V té době se hranice pohybovala, u mužů 60 let a u žen podle počtu dětí v rozmezí 53 až 57 let.

V posledním desetiletí je jasná tendence zvyšovat důchodový věk s argumentací směřující v pojetí starobního důchodu ke zvýraznění aplikace koncepce invalidity. Koncepce spočívá v tom, že od určitého věku nemá smysl zajišťovat stupeň invalidity, která se předpokládá. U mužů se od roku 1996 důchodový věk zvyšuje pravidelně o dva měsíce ročně. U žen se důchodový věk zvyšuje až dvojnásobně, tedy čtyři měsíce za rok. U osob narozených v období 1936 – 1968 se důchodový věk stanoví podle přílohy k zákonu o důchodovém pojištění. U pojištěnců, kteří se narodili před rokem 1936, byl důchodový věk:

- U mužů 60 let,
- U žen:
  - 53 let, pokud mají alespoň 5 dětí,
  - 54 let, pokud mají 3 nebo 4 děti,
  - 55 let, pokud mají 2 děti,
  - 56 let, pokud jsou bezdětné nebo mají 1 dítě.

U pojištěnců narozených v období let 1936 – 1977 se důchodový věk stanoví k zákonu 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

U pojištěnců narozených po roce 1977 se důchodový věk stanoví tak, že se k věku 67 let přičte dvojnásobek kalendářních měsíců mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977.

Určení věku, v němž by mohl jít pojištěnec odejít do důchodu, je složitá záležitost, která je ovlivňována mnoha faktory. Pro českou úpravu stanovení důchodového věku je zřejmé postupné prodlužování. Důvody pro toto prodlužování jsou především demografické, zejména stárnutí populace a jeho ekonomické důsledky na počátku 21. století. Průměrná střední délka, podle českého statistického hlediska v České republice, je k datu 17. 10. 2014 u mužů 72,1 a u žen 78,5 let.

Podmínky nároku na starobní důchod, kdy bylo dosaženo důchodového věku, jsou upraveny v § 29 zákona o důchodovém pojištění. Podle úpravy platné do 31. 12. 2009 měl občan nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění:

- 25 let a dosáhl důchodového věku před rokem 2010,
- 15 let a dosáhl alespoň 65 let věku před rokem 2010.

Další důležitou změnou v této oblasti je však postupné prodloužení doby pojištění, které bylo potřebné pro nárok na starobní důchod z 25 na 35 let včetně náhradních dob pojištění nebo na 30 let bez náhradních dob pojištění.

Obr. 2.2.1.1. Tabulka důchodového věku a potřebné doby pojištění

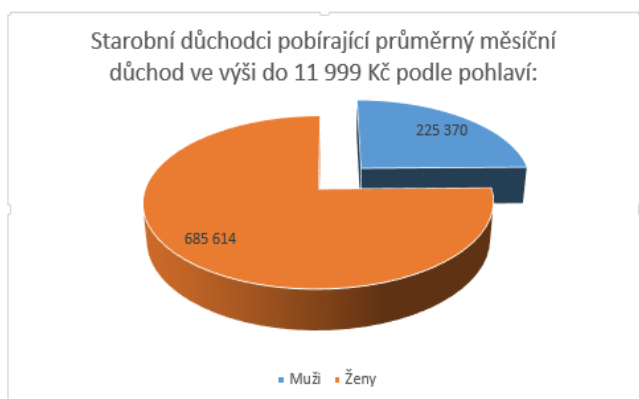
kalendářní rok, kdy je dosaženo důchodového věku před rokem 2010	potřebná doba pojištění
	25 let
2010	26 let
2011	27 let
2012	28 let
2013	29 let
2014	30 let
2015	31 let
2016	32 let
2017	33 let
2018	34 let
po roce 2018	35 let

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, 2014

Ze základního věku k odchodu do důchodu existují ještě výjimky a odchylky, které by měly směřovat k pružné věkové hranici odchodu do důchodu. Tato hranice je však individuální, pro každého člověka jiná, proto je to věcí osobního rozhodnutí občana, kdy ukončí svou výdělečnou činnost. Jedna z možností je předčasný odchod do starobního důchodu. Díky zavedení možnosti odchodu do předčasného starobního důchodu již v roce 1998 bylo řešit sociální situace občanů, kteří v relativně krátké době před dosažením důchodového věku ztratili zaměstnání. Tato možnost však byla využívána více, než se očekávalo, a to zejména pro velmi výhodný způsob stanovení výše těchto důchodů. V roce 2011 došlo k úpravě, která spočívala ve vyšší redukci procentní výměry předčasných starobních důchodů. Poté se již počet těchto nově přiznávaných důchodů nezvyšoval. Tato úprava zohlednila určitým způsobem pojistně matematická pravidla, dočasně krácený předčasný starobní důchod byl vždy výhodnější, protože po dosažení důchodového věku vznikl nárok na nekrácený starobní důchod. Dočasně krácené předčasné starobní důchody velmi negativně ovlivňovaly výdaje na důchody, proto se od 1. 1. 2004 zrušily. Od tohoto roku má pojištěnec možnost odejít bez dalších podmínek do předčasného starobního důchodu jen podle § 31 zákona o důchodovém pojištění, to znamená až tři roky před dosažením důchodového věku.

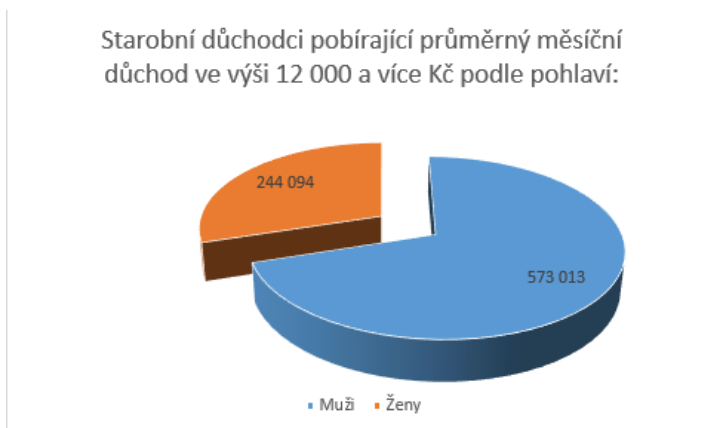

Obr. 2.2.1.2. Starobní důchodce pobírající průměrný měsíční důchod

Zdroj: Český statistický úřad, 2014

Obr. 2.2.1.3. Starobní důchodce pobírající průměrný měsíční důchod

Zdroj: Český statistický úřad, 2014

V roce 1996 byla zavedena, tzv. dvousložková konstrukce důchodu, při níž se důchod skládá z pevné základní výměry a procentní výměry, jejíž výše závisí na výši výdělku a době pojištění. Hlavním a základním pojmem v souvislosti s vyměřováním dávek je pojem dávková formule. „*Dávkovou formulí se rozumí konkrétní postup při stanovení základu, z něhož se vyměřuje výše důchodové dávky a samotné vyměření této dávky za aplikace exaktně matematických pravidel*“ (Brejcha, A., Šantrůček, V. Právo důchodového pojištění. Praha: Linde, 1998, s 129.)

Základní výměra je daná pevnou částkou. V roce 2015 činí 2 400 Kč měsíčně. Tato částka nemá žádný vztah k výpočtovému základu jedince a odráží sociální hledisko.

Procentní výměra starobního důchodu je individuální a určuje se stanovenou procentní sazbou z výpočtového základu podle získané doby pojištění a ve stanoveném rozsahu včetně

náhradních dob pojištění. Procentní výměra činí za každý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod 1,5 % výpočtového základu, pokud se nekryje s dobou účasti pojištěnce na důchodovém spoření. Pokud se kryje s dobou účasti pojištěnce na důchodovém spoření, procentní výměra činí za každý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod 1,2 % výpočtového základu. Minimální výše procentní výměry je 770 Kč měsíčně. Její maximální hranice není stanovena. Průměrná výše starobního důchodu v roce 2014 činila 11 050 Kč. (www.cssz.cz, 2015)

Výplata starobního důchodu, na který vzniká nárok podle § 29 zákona o důchodovém pojištění, náleží osobám vykonávajícím výdělečnou činnost v plné výši nebo ve výši poloviny, pokud o to pojištěnec požádá. Polovinou se přitom rozumí polovina základní výměry a polovina procentní výměry. V případě, že se starobní důchod nevyplácí v plné výši z důvodu souběhu s jiným důchodem podle § 59, rozumí se polovinou starobního důchodu polovina procentní výměry podle § 59.

Výplata starobního důchodu, na který vzniká nárok podle § 31 zákona o důchodovém pojištění, nenáleží do dosažení důchodového věku, pokud je vykonávána výdělečná činnost nebo je poskytována podpora v nezaměstnanosti či podpora při rekvalifikaci. Po dosažení důchodového věku náleží osobám vykonávajícím výdělečnou činnost v plné výši nebo ve výši poloviny, pokud o to pojištěnec požádá.

2.2.2 Invalidní důchod

Invalidní důchody se taktéž nacházejí v sociálním pojištění stejně jako ostatní dávky tohoto systému, je nutno považovat za náhradu ztráty pravidelných příjmů, nikoli za kompenzaci všech případů vrozeného nebo získaného zdravotního poškození. Invalidní důchod slouží k tomu, aby motivoval občany s nepříznivým zdravotním stavem jejich návrat do pracovního procesu, který by neohrožoval jejich zdraví a umožnil jim opatřit si dostatečné finanční prostředky vlastním přičiněním. Od roku 2010 se podle zákona č. 306/2008 Sb., o důchodovém pojištění nově vymezuje invalidita. Místo dosavadní plné a částečné invalidity vzešla v platnost třístupňová invalidita. Také byla místo plného invalidního a částečného invalidního důchodu zavedena jedna dávka, a to invalidní důchod. Souběh nároku na výplatu plného a částečného důchodu s příjmem z výdělečné činnosti je možná bez omezení.

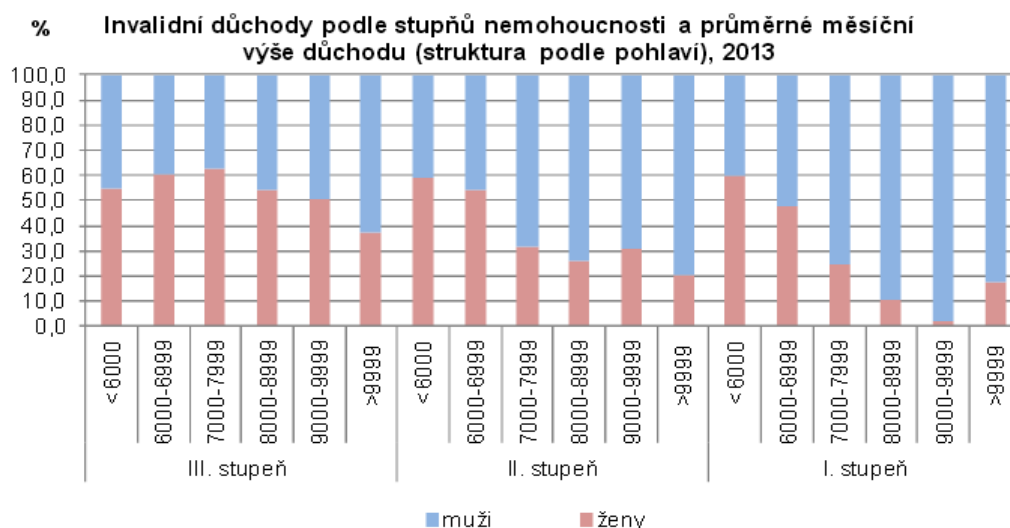
Pojištěnec, kterému nastal pokles jeho pracovní schopnosti z důvodu dlouhodobého nepříznivého zdravotního stavu nejméně o 35 %, je invalidní.

Pokud pracovní schopnost pojištěnce poklesla:

- nejméně o 35 %, ale nejvíce o 49 %, jde o invaliditu prvního stupně,
- nejméně o 50 %, ale nejvíce o 69 %, jde o invaliditu druhého stupně,
- nejméně o 70 jde o invaliditu třetího stupně.

Do těchto důchodů se zobrazují i důchody plně a částečně invalidní přiznané do konce roku 2009, a to ve výši v jaké náležely k 31. 12. 2009. Do té doby plný invalidní důchod se považuje za invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně ve stejné výši.

Obr. 2.2.2.1. Invalidní důchody

Zdroj: Český statistický úřad, 2014

Potřebná doba pojištění, aby pojištěnec, měl nárok na invalidní důchod, se zjišťuje z období před vznikem invalidity, pokud pojištěnec je ve věku nad 28 let, za posledních deset let před vznikem invalidity. Zde už platí, že u občana, který je starší 38 let se podmínka potřebné doby zjišťuje v období 20 let před vznikem invalidity a potřebná doba je však stanovena na 10 let. Potřebná doba činí:

- u pojištěnce do 20 let, méně než 1 rok,
- u pojištěnce do 20 let do 22 let, 1 rok,
- u pojištěnce do 22 let do 24 let, 2 roky,

- u pojištěnce do 24 let do 26 let, 3 roky,
- u pojištěnce do 26 let do 28 let, 5 roků.

Osoby, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nemohly být účastny důchodového pojištění, mají také nárok na invalidní důchod. Tato invalidita musí však vzniknout před 18. rokem věku. Aby mohl být invalidní důchod uznán, musí mít trvalý pobyt na území České republiky a platí zde podmínka dovršení 18 let věku. Původně tato invalidita byla označována jako invalidita „z mládí“, dnes se jedná o invaliditu třetího stupně.

Žadatel o invalidní důchod je povinen předložit na výzvu okresní správy sociálního zabezpečení lékařské nálezy doktorů, kteří ho ošetřovali, a má je ve své evidenci. Také je povinen sdělit skutečnosti o jeho dosaženém vzdělání, zkušenostech a znalostech, o změnách ve sdělených skutečnostech, ke kterým došlo v době od předchozího posouzení poklesu pracovní schopnosti. Výplata důchodu může být pozastavena, pokud nebude splněna jedna z podmínek, a to i za předpokladu, že příjemce dávky byl na tento následek upozorněn.

Na rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu musí být od 1. ledna 2010 uvedeno:

- zda se jedná o první, druhý či třetí stupeň invalidity,
- den vzniku invalidity,
- datum a označení orgánu, u kterého se posuzoval zdravotní stav a pracovní schopnost pojištěnce,
- zda se jedná o pracovní úraz nebo nemoc z povolání,
- procentní míra poklesu pracovní schopnosti pojištěnce, v případě poklesu nejméně o 70 % také údaj o tom, zda je pojištěnec schopen výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek.

Výše důchodu se skládá ze základní výměry a procentní výměry. Základní výměra v roce 2008 činila 2 170 Kč měsíčně. Od roku 2015 již činí 2 400 Kč měsíčně. Výše procentní výměry důchodu je úzce spojena stupněm invalidity. Pokud se jedná o invaliditu prvního stupně, náleží za každý rok doby pojištění a dopočtené doby získané do dosažení důchodového věku 0,5 % výpočtového základu. Při druhém stupni invalidity náleží 0,75 % a ve třetím stupni invalidity 1,5 % výpočtového základu. (www.cssz.cz, 2015)

Ze zákona nárok na invalidní důchod zaniká, a to v případě, kdy pojištěnec dosáhne věku 65 let. Invalidní důchod se změní na starobní důchod. Výše, nově starobního důchodu, zůstane stejná.

2.2.3 Pozůstalostní důchody

Pozůstalostní důchody se člení vdovský a vdovecký důchod a sirotčí důchod. Jde o peněžitou, nárokovou dávku důchodového pojištění, které se poskytuje při úmrtí manžela nebo manželky.

Úmrtí obvykle znamená v životě pozůstalého velkou změnu dosavadní ekonomické situace v rodině. Poskytováním pozůstalostního důchodu má v našem právním řáde dlouholetou tradici. Pozůstalostní důchody zavedl již rakouský penzijní normál z roku 1771. Krom vyživovací funkce má význam i funkce vyrovnávací, což znamená snahu o vyrovnání rozdílu v životní úrovni rodiny, který vznikl ze ztráty příjmu jednoho z partnerů v důsledku úmrtí. (Tröster, P., 2008)

Rozdíl mezi vdovským a vdoveckým důchodem spočívá v to, že vdovský důchod náleží v případě úmrtí manžela a vdovecký důchod náleží, zemřela-li manželka. Na vdovský důchod po manželovi má nárok vdova, jejíž manžel byl poživatelem starobního, invalidního nebo částečného invalidního důchodu nebo který by splnil podmínky nároku na invalidní nebo starobní důchod nebo zemřel následkem pracovního úrazu. Nárok na vdovský důchod náleží vždy po dobu jednoho roku od smrti manžela. Vdova musí splňovat alespoň jednu z následujících podmínek:

- pokud pečuje o nezaopatřené dítě,
- pokud pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby ve druhém, třetím nebo čtvrtém stupni,
- pokud pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve druhém, třetím nebo čtvrtém stupni,
- pokud je plně invalidní,
- pokud dosáhla věku 55 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.

Nárok na vdovský důchod zaniká, pokud přestala platit podmínka obsažená výše nebo provdáním a neobnovuje se již zánikem druhého manželství.

Výše procentní výměry vdovského důchodu činí 50 % důchodu zemřelého či důchodu, na který by měl v době úmrtí nárok. (Krebs, V., 2010)

Účelem sirotčího důchodu je zajistit částečnou kompenzaci ztráty příjmu rodiče pro dítě, které bylo na tomto příjmu závislé. V případě, že dojde k úmrtí obou rodičů, má dítě nárok na dva samostatné sirotčí důchody. Nárok na sirotčí důchod má nezaopatřené dítě, pokud mu zemřel rodič, popřípadě osvojitel, nebo osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, a dítě na ní bylo v době její smrti zcela odkázané výživou.

Aby vznikl nárok na sirotčí důchod, je nutné, aby zemřelý byl ke dni své smrti poživitelem starobního nebo invalidního důchodu, nebo aby splňoval ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo na starobní důchod anebo zemřel následkem pracovního úrazu. (§ 52, důch. pojištění)

„Podle § 11 zákona č 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře se za neopatřené dítě pro účely tohoto zákona považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže:

- *se soustavně připravuje na budoucí povolání, nebo*
- *se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo*
- *z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.*

Po skončení povinné školní docházky se do 18. roku věku považuje za nezaopatřené dítě také dítě, které je vedeno v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci.

Za nezaopatřené dítě nelze však považovat dítě, které je poživitelem invalidního důchodu z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně.“

Jako u ostatních důchodů i zde se sirotčí důchod skládá ze dvou složek, a to ze základní a procentní výměry. Výše procentní výměry činí 40 % procentní výměry starobního nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, nebo na který by měl zemřelý nárok v době smrti.

K zániku sirotčího důchodu dojde v případě zániku považování dítěte za nezaopatřené. Zanikl-li nárok z tohoto důvodu a později nárok na sirotčí důchod vznikl znovu, protože podmínka nezaopatřenosti byla znovu splněna, musí být procentní výměra sirotčího důchodu

ve stejné výši, která dítěti náležela ke dni zániku nároku na tento důchod. Dále nárok na sirotčí důchod a jeho výplatu zaniká v případě osvojení dítěte nebo svěřením dítěte do výchovy jiné osoby nebo do společné výchovy manželů. Pokud má dítě nárok na sirotčí důchod po každém z rodičů a osvojí si ho jen jedna osoba, zaniká mu nárok na ten sirotčí důchod, který mu náležel po osobě, kterou osvojitel nahradil. Dojde-li ke zrušení osvojení, vznikne nezaopatřenému dítěti opět nárok na sirotčí důchod, a to ve výši v jaké by náležel, kdyby byl vyplácen ke dni zrušení osvojení.

2.3 Důchodové pojištění

Oblast důchodového pojištění procházela řadou změn s programovaným cílem postupného vytvoření moderního systému penzijního pojištění, jehož financování by se oddělilo od státního rozpočtu, dávkový systém by byl schopný pružně reagovat na demografický a hospodářský vývoj a který by zohledňoval probíhající ekonomickou transformaci. Rovněž bylo cílem více zohlednit při výplatě dávek výši výdělků dosažených za celý život pojištěnce a motivovat ho k aktivní účasti na penzijním systému. Na základě provedených zákonných úprav byla zásadním způsobem změněna konstrukce výpočtu důchodů, zavedena valorizace důchodů a změněno posuzování podmínek invalidity. Legislativní úpravou bylo zavedeno postupné zvyšování věku odchodu do důchodu.

V rámci základního důchodového pojištění je myšleno i na případy dlouhodobého ohrožení následkem sociální události, při které dochází ke ztrátě zdroje obživy a schopnosti si takový zdroj opatřit. Jsou rozlišovány sociální situace, které jsou zabezpečeny dlouhodobými dávkami. Tyto situace jsou rozlišovány podle příčiny vzniku a jim odpovídajících způsobů řešení, a to:

- stáří,
- invalidita,
- ovdovění a osiření.

Důchodové pojištění je důležitým subsystémem sociálního zabezpečení, neboť se určitým způsobem dotýká každého z nás. Jednotlivé dávky důchodového pojištění pobírá zhruba 2,8 milionů obyvatel, což je 25,7 % celé populace. Všichni ekonomicky aktivní občané jsou zatíženi placením pojistného na důchodovém pojištění. Podle jeho výše se odvíjí i výše dávek, což má vliv na příjmy a životní úroveň rodin i jednotlivců. Na placení pojistného

se podílí také i zaměstnavatelské organizace, což se projevuje v nákladech na pracovní sílu a tím i v ceně výrobku.

Důchodové pojištění je koncipováno jako pojištění povinné pro všechny fyzické osoby, které jsou výdělečně činní. Jak tvrdí Arnoldová (2013), „*přijetím Z 155/95 se podařilo realizovat hlavní záměry hmotně právní úpravy transformace důchodového zabezpečení. Upravuje důchodové pojištění pro případ stáří, invalidity a úmrtí živitele pojištěnců (tedy těch, kteří platí pojistné), na rozdíl od důchodového zabezpečení, které se týká i těch občanů, kteří pojistné neplatí, ale nárok na dávky důchodového pojištění mají, například tzv. invalidita z mládí. Organizaci a provádění pojištění, povinnosti pojištěných osob, příjemců dávek a zaměstnavatelů a jejich odpovědnost v pojištění a pojistné na pojištění upravují jiné právní předpisy, například Z 582/91 a Z 589/92*“.

Financování důchodového pojištění je založeno na principu průběžného financování, to znamená, že výdaje na dávky v daném období jsou hrazeny z příjmů z pojistného vybraného v tomto období. Jedná se o situace, kdy si občan odkládáním části finančních prostředků zajišťuje do budoucna nárok na tyto dávky.

Pojistné slouží k úhradě výdajů státního rozpočtu v souvislosti s:

- dávkami důchodového pojištění (starobní důchod, invalidní důchod, a další),
- podporou v nezaměstnanosti, na kterou mají nárok uchazeči o zaměstnání,
- dávkami nemocenského pojištění (nemocenská, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, a další).

Česká správa sociálního zabezpečení se v posledních letech stále častěji setkává s případy, kdy klientům chybí určitá doba pojištění, která je nutná k přiznání starobního, invalidního nebo pozůstalostního důchodu. Klient je odkázán jen na sociální dávky, a to jen za určitých podmínek. Tato situace lze vyřešit formou dobrovolného důchodového pojištění. Toto pojištění lze sjednat s osobami staršími 18 let. K dobrovolnému důchodovému pojištění je možné se přihlásit pouze zpětně 2 roky ode dne podání přihlášky. Případně lze také 1 rok ode dne podání přihlášky. Výjimkou jsou studenti a uchazeči o zaměstnání, kteří se mohou přihlásit kdykoliv. Účast na dobrovolném důchodovém pojištění bez časového omezení je možná z důvodu vedení v evidenci úřadu práce. Pokud uchazeči, který se uchází o zaměstnání, v této době nenáleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci. Dále pak z důvodů soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole v České republice. Pojištění mohou být také osoby starší 18 let, které podaly přihlášku

k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění, aniž by splnily výše uvedené podmínky. V takovém případě, je možná účast na pojištění v rozsahu nejvýše 10 let. Účast na pojištění přede dnem podání přihlášky je možná nejvýše v rozsahu jednoho roku bezprostředně před tímto dnem. (Arnoldová, 2013)

Odhlášku dobrovolného důchodového pojištění může pojištěnec podat kdykoliv. Dobrovolná účast na pojištění končí dnem, který je uveden v odhlášce. Ne však dříve než dnem, v němž se pojištěnec odhlásil. Odhláška tedy může působit do budoucna, nikoli však zpětně. (Voříšek, 2007)

Důchodové pojištění zajišťuje, řídí a kontroluje:

- ministerstvo obrany u vojáků z povolání,
- ministerstvo vnitra u příslušníků Policie České republiky, příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky, příslušníků Úřadu pro zahraniční styky a informace a příslušníků Bezpečnostní informační služby,
- ministerstva spravedlnosti u příslušníků Vězeňské služby České republiky.

2.3.1 Systém povinného důchodového pojištění

Systém dávek zahrnuje jen obligatorní dávky, které jsou vypočítány z příjmu z výdělečné činnosti a jejich výši mohou vlastním přičiněním ovlivnit jejich příjemci a na něž též přispívají do fondu sociálního pojištění. Proto v dnešní době už nemáme sociální důchod, důchod manželky, a jiné.

Základní důchodová soustava je povinná pro všechny fyzické osoby výdělečně činné. Požadavek povinné účasti je jednou z forem, která nám pomáhá zabránit chudobě, a je základním prvkem principu občanské solidarity. Je důležitá i z důvodu zajištění potřebných prostředků na úhradu vyplácených důchodů.

Na území České republiky je důchodová soustava jednotná pro všechny fyzické osoby výdělečně činné. V systému tak nejsou žádné skupiny osob, které by byly diskriminovány nebo zvýhodňovány na úkor ostatních. Oceněním tohoto principu znamená také zavedení obdobných podmínek pro přiznávání vdovského a vdoveckého důchodu.

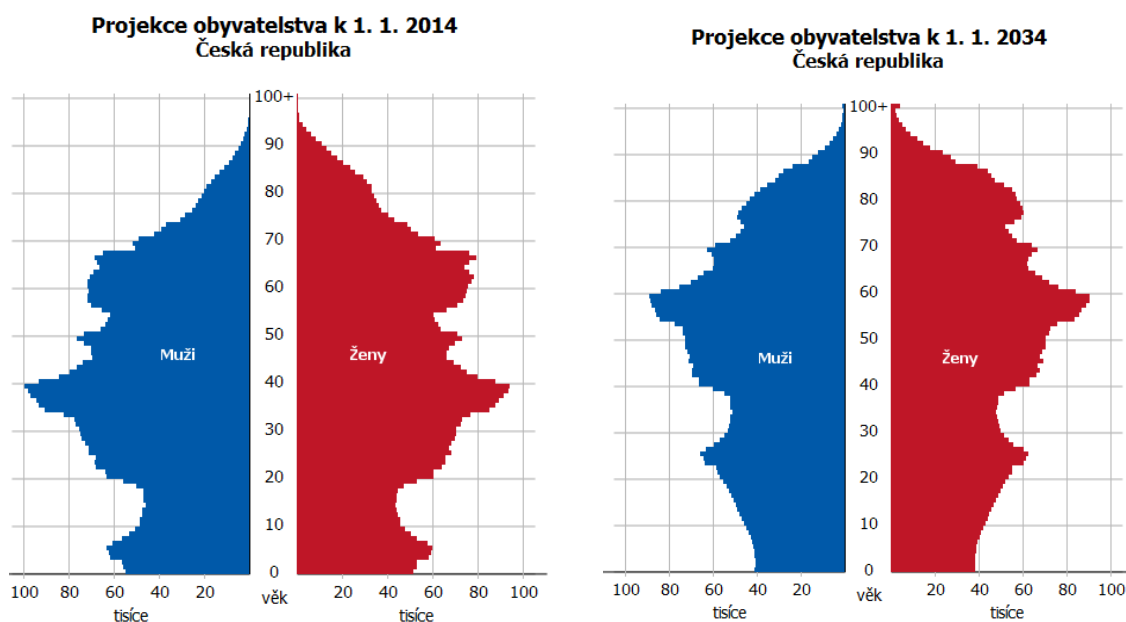
2.3.2 Charakteristika povinného důchodového pojištění

Pro orientaci ve všech pilířích důchodové reformy je důležité se orientovat v tom základním a nejdůležitějším pilíři. Tímto pilířem je myšlený I. pilíř. Známe ho pod pojmem „průběžný systém“, a máme ho dodnes. Z tohoto pilíře čerpají důchod dnešní důchodci. Pro většinu zaměstnaných lidí bude tento pilíř znamenat nejvyšší část jejich důchodů. Tento I. pilíř je základní, II. a III. pilíř ho pouze doplňují.

Prvnímu pilíři se říká také průběžný, to znamená, že přijaté peníze skrz tento pilíř hned proběhnou. Také bychom to mohli říct, že současným důchodcům dávky platí dnešní pracující. Takto to funguje už několik generací. Dnešní důchodci platily důchody svým předchozím důchodcům, jakož to svým rodičům a prarodičům. Až dnešní pracující budou za 20 let nebo 30 let v důchodu, budou dostávat důchody od těch, kteří budou pracovat. To jsou děti, které jsou dnes v porodnicích, mateřských školách, základních školách.

Hlavním problémem I. pilíře je demografické riziko. Už dnes je jasné, že mladých lidí je podstatně méně, než kolik jich bylo například před 20 nebo 40 lety. Pokud bude populace stárnout, bude to znamenat hodně problémů. Bude více příjemců dávek vůči přispěvovatelům, než je tomu dnes. Možností by byla větší porodnost, ale i kdyby se najednou výrazně zvýšila porodnost, nebude to mít na důchod dnešních čtyřicátníků žádný vliv.

Obr. 2.3.2.1. Strom života – vývoj věkové struktury obyvatelstva

Zdroj: Český statistický úřad, 2014

Stárnutí populace je dobře vidět na obrázcích stromu života. Strom zobrazuje strukturu obyvatelstva podle věku. Je zřejmé, že po II. světové válce se rodilo více dětí, kterým je dnes okolo 60 let. Silné ročníky jsou také tzv. „husákovy děti“. Těm je dnes okolo 30 – 40 lety. Právě tato generace se v roce 2040 dostane do důchodového věku nebo těsně před něj. Tuto generaci můžeme vidět jako zub na pravém grafu.

Fungování I. pilíře je velmi složitý úkon a proto jen okrajově si vysvětlíme základní principy. První je princip solidarity. Zde se jedná o výpočty, při kterém se počítá se základní výměrou a procentní výměrou důchodu. Procentní výměra obsahuje redukční hranice. Redukční hranice znamenají, i když měl někdo o 10 000 Kč vyšší plat, jeho důchod bude vyšší jen o například tisícikorunu. Princip solidarity má za cíl solidaritu mezi lidmi s vysokým a nízkým příjmem. Jestliže někdo hodně vydělával, tak také hodně platil. Zatímco kdo vydělával méně, dostane oproti svému příjmu „velký“ důchod. S principem solidarity se setkáváme většinou v II. pilíři, který je zajímavější pro právě ty lidi, kteří mají větší příjem.

2.3.3 Financování systému důchodového zabezpečení

Financování systému důchodového zabezpečování lze rozlišit následovně:

- ze státního rozpočtu, kdy zdrojem prostředků jsou daně z příjmu,
- ze státního rozpočtu, přičemž zdroje prostředků jsou příspěvky na sociální důchodové pojištění,
- z fondu odděleného ze státního rozpočtu, ve kterém se seskupují příjmy z příspěvků, ale nevytváří se kapitálová rezerva,
- z fondu, ve kterém se vytváří rezerva na úrovni dlouhodobě investovatelného kapitálu,
- financování na fondovém principu.

V rámci financování systému důchodového zabezpečování ze státního rozpočtu, kdy zdrojem prostředků jsou daně z příjmu, je uplatněna sociální solidarita, protože daňové zatížení s rostoucími příjmy roste a výše důchodu naopak klesá. Pracovník s vysokým příjmem odvádí do rozpočtu více, ale dostává méně než pracovník s nižšími příjmy.

Financování systému důchodového zabezpečování ze státního rozpočtu, přičemž zdroje prostředků jsou příspěvky na sociální důchodové pojištění, je uplatňováno systémem příspěvků stanovených jednotným procentem z dosahovaných příjmů. Výše procenta je

určena tak, aby příjmy byly dostatečné na pokrytí vyplácených důchodů v určitém období. Cílem tohoto uspořádání je jeho průhlednost. Je však nutné pružně reagovat na aktuální potřeby systému.

Financování systému důchodového zabezpečování z fondu odděleného ze státního rozpočtu, ve kterém se seskupují příjmy z příspěvků, ale nevytváří se kapitálová rezerva, je systémem, který vychází z mezigenerační solidarity. Jde o to, že lidé v současnosti výdělečně činní odvádí příspěvky na sociální pojištění a z něj se ihned vyplácí dávky současným důchodcům. Pokud jsou příspěvky správně stanoveny, neměly by vznikat dlouhodobé rozdíly mezi příjmy a výdaji fondu. Případný nedostatek prostředků k výplatě dávek musí být dorovnáván ze státního rozpočtu, neboť jde o státem legislativně i ekonomicky garantované nároky. Jedná se o typický případ průběžného financování důchodového pojištění, který je používán ve většině zahraničních systémů.

Financování systému důchodového zabezpečování z fondu, ve kterém se vytváří rezerva na úrovni dlouhodobě investovatelného kapitálu, je možné pouze, když příspěvková sazba bude vyšší, než je potřeba k pokrytí běžných nákladů na dávky. Musí se však brát ohled na plátce příspěvků, zaměstnavatelů a pracujících. Vysoká příspěvková sazba by snižovala životní úroveň poplatníků, a také konkurenceschopnost podniků. Je nutné zvážit, v jakém případě je účelné takový fond vytvořit.

Financování systému důchodového zabezpečování financování na fondovém principu si pojištěnci vytvářejí kapitálové rezervy, které jsou pak použity na jejich vlastní důchody. Jednotlivými příspěvky si spoří, a tak si vytvářejí kapitál.

Nedílnou součástí financování systému důchodového zabezpečování je také valorizace v důchodovém zabezpečení. Důvodem k valorizaci je rozpor mezi nehybným charakterem důchodů a rostoucím charakterem vývoje ekonomiky. Cílem valorizace je zachovat reálnou hodnotu vypláceného důchodu a zabránit tak poklesu jeho kupní síly. Dalším důvodem pro valorizaci je zamezení vzniku rozdílů mezi úrovní důchodů vyměřených v různém období a zabezpečení proporcionálního vývoje důchodů a mezd. Za předpokladu růstu reálných mezd zajišťuje tento způsob valorizace růst kupní síly důchodů, což je významným prvkem životní úrovně důchodců.

Valorizace je prováděná na základě nařízení vlády a řídí se platnými zákony. Podle pravidel se důchody zvyšují v pravidelném termínu, kterým je leden kalendářního roku, nebo v mimořádném termínu, pokud v období pro zjišťování růstu cen dosáhl růst cen alespoň 5 %,

v tomto případě se vyplácené důchody zvyšují od splátky důchodu splatné v pátém kalendářním měsíci následujícím po kalendářním měsíci, v němž došlo k růstu cen.

Základní výměry vyplácených důchodů se zvyšují tak, aby výše základní výměry důchodu činila 9 % průměrné mzdy, a zaokrouhlují se na celé desetikoruny nahoru.

Procentní výměry vyplácených důchodů se při zvýšení důchodu v pravidelném termínu zvýší o tolik procent s přesností na jedno desetinné místo nahoru, aby u průměrného starobního důchodu součet částky zvýšené základní výměry důchodu a zvýšené částky procentní výměry důchodu odpovídal zvýšení průměrného starobního důchodu stanoveného ve výši součtu růstu cen, který se stanoví jako procentní přírůstek indexu spotřebitelských cen v posledním měsíci období stanoveného pro zjišťování růstu cen oproti tomuto indexu v kalendářním měsíci, který bezprostředně předchází prvnímu kalendářnímu měsíci tohoto období a jedné třetiny růstu reálné mzdy zaokrouhlené na jedno desetinné místo. (Zákon o důchodovém pojištění, 2015)

Procentní výměry vyplácených důchodů se při zvýšení důchodu v mimořádném termínu zvýší o tolik procent, kolik činí růst cen, který se stanoví jako procentní přírůstek indexu spotřebitelských cen v posledním měsíci období stanoveného pro zjišťování růstu cen oproti tomuto indexu v kalendářním měsíci, který bezprostředně předchází prvnímu kalendářnímu měsíci tohoto období a jedné třetiny růstu reálné mzdy zaokrouhlené na jedno desetinné místo.

Procentní výměra vypláceného důchodu se zvyšuje o 2 000 Kč ode dne, kdy poživatel důchodu dosáhl věku sto let. Pokud poživateli důchodu vzniká nárok na výplatu více důchodů, zvyšuje se o 2 000 Kč měsíčně procentní výměra pouze u starobního nebo invalidního důchodu.

Průměrný starobní důchod se zjišťuje na základě údajů České správy sociálního zabezpečení jako průměrná výše všech starobních důchodů, které byly vyplaceny za poslední kalendářní měsíc, období pro zjišťování růstu cen, s výjimkou starobních důchodů, které se vyplácejí v nižší výši z důvodu souběhu s jiným důchodem podle § 59 zákona o důchodovém pojištění a starobních důchodů podle § 29 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, případně starobních důchodů podle předpisů platných před změnami, které nastaly 1. ledna 2010 přiznávaných za dobu pojištění kratší než 25 let. Pro rok 2014 byl vypočten průměrný starobní důchod ve výši 12 259 Kč u mužů a 10 050 Kč u žen. V roce 2014 bylo vyplaceno

celkem 3 485 257 důchodů, z toho počet starobních důchodů činil 2 355 144. (www.cssz.cz, 2015)

3. ANALÝZA DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ V PODMÍNKÁCH OSSZ V OSTRAVĚ

Sociální pojištění v České republice se skládá ze subsystémů. Veřejné zdravotní pojištění, které slouží ke krytí výdajů spojených s financováním nutné zdravotní péče v rozsahu daném zákonnými pravidly. Dalším subsystémem je nemocenské pojištění, které pomáhá nemocným osobám nebo pro úraz krátkodobě neschopným výdělečné činnosti nahradit chybějící příjmy. Tyto dva subsystémy jsou v zákonech dohromady označovány jako sociální zabezpečení. Posledním, třetím subsystémem je důchodové pojištění, které má za úkol pomáhat zejména v případě dlouhodobé nebo trvalé neschopnosti pracovat. (Klazar, Vančurová, 2008)

3.1 Organizace a řízení sociálního zabezpečení

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje právní úpravu organizace a provádění sociálního zabezpečení. Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1992 a podle něj sociální zabezpečení zahrnuje:

- organizační uspořádání sociálního zabezpečení,
- působnost orgánů sociálního zabezpečení,
- úkoly občanů a zaměstnavatelů při provádění sociálního zabezpečení,
- řízení ohledně důchodového pojištění,
- řízení ohledně pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

Orgány vykonávající sociální zabezpečení jsou:

- Česká správa sociálního zabezpečení,
- Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- okresní správy sociálního zabezpečení,

- Ministerstvo obrany,
- Ministerstvo vnitra,
- Ministerstvo spravedlnosti.

3.1.1. Česká správa sociálního zabezpečení

Česká správa sociálního zabezpečení byla ustavena dnem 1. září 1990 na základě zákona č. 210/1990 Sb., o změnách v působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení a o změně zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Česká správa sociálního zabezpečení má jako organizační složka státu právo v rámci svojí působnosti nebo výkonu předmětu činnosti podle zvláštních právních předpisů jednat jménem státu. Považuje se za účetní jednotku. Ministr práce a sociálních věcí vydává statut, kde jsou všechny informace ohledně vnitřní organizace ČSSZ a OSSZ. Tento Statut je zveřejňován na internetových stránkách a v plném znění tvoří přílohu č. 1 této diplomové práce. (Statut České správy sociálního zabezpečení a okresních správ sociálního zabezpečení, 2011)

Posláním české správy sociálního zabezpečení je hlavně efektivně fungovat a poskytovat služby a plnit úkoly v oblasti sociálního pojištění s využitím moderních informačních a komunikačních technologií a rozvoje lidského potenciálu zaměstnanců ČSSZ vedoucích k maximalizaci spokojenosti klientů. (Interní zpráva ČSSZ, 2014)

Česká správa sociálního zabezpečení je moderní, vysoce výkonná instituce zaměřena na klienty, která:

- Při výkonu své činnosti a rozhodování je vedena zásadou legality, profesionality, nestrannosti a nezávislosti.
- Zajišťuje v maximální míře kvalitní služby občanům.
- Pravidelně racionalizuje vnitřní systém řízení a administrativní postupy s cílem zajistit jejich efektivitu a transparentnost a minimalizovat náklady potřebné pro svou činnost. Využívá moderní a komunikační technologie, které podporují efektivní výkon agend. Přispívají k minimalizaci administrativních úkonů na straně zaměstnanců i klientů.
- Umožňuje bezpečný a oprávněný on-line přístup k datům, snadno dostupný klientům.

- Disponuje systémem řízení kvality a sledování výkonnosti úřadů a systémem řízení rizik.
- Klade důraz na stálý rozvoj a vzdělávání zaměstnanců zaměřený k naplňování strategických cílů a ostatních úkolů ČSSZ. Zlepšuje pracovní a platební podmínky zaměstnanců.
- Uskutečňuje svojí činností národní i resortní strategické cíle.

Strategické cíle představují základní strategickou orientaci ČSSZ a vymezení oblastí s nejvyšší prioritou pro určené časové období. Prostřednictvím specifických cílů bude dosaženo naplnění základních strategických cílů. Jednotlivé cíle ČSSZ respektive specifické cíle na sebe vzájemně navazují, prolínají se a plnění jednoho z nich zpravidla pozitivně ovlivňuje realizaci cílů ostatních. Aby poslání a vize ČSSZ byly naplněny, jsou identifikovány následující strategické cíle:

- klientský přístup a posílení významného postavení ČSSZ mezi orgány veřejné správy,
- zachování stability výkonu agend, jejich kvalitativní rozvoj, zvyšování efektivity,
- rozvoj integrovaného informačního systému a datové základny. (Interní zpráva ČSSZ, 2014)

Strategické cíle úzce souvisí se strategickými nástroji. Strategické nástroje představují soubor vhodně zvolených prostředků, které jsou hlavním předpokladem, aby strategické cíle byly úspěšně naplněny. Strategickými nástroji jsou:

- personalistika – zde se řeší hlavně rozvoj Personálního portálu pro zaměstnance ČSSZ, rozvoj komplexního vzdělávání zaměstnanců, optimalizace systému odměňování a dalších motivačních nástrojů a benefitů, personální stabilita a implementace zákona upravujícího právní vztahy zaměstnanců státu a jejich práva a povinnosti vyplývající ze služebního poměru.
- organizační struktura, systém řízení a ostatní nástroje řízení – zde se zaměřují na úspory nákladů a optimalizace organizačního uspořádání ČSSZ.
- finanční a materiálně-technické zabezpečení – zde se vytváří podmínky pro efektivní řízení nákladů ČSSZ, zajišťuje se materiální zázemí pro realizaci projektů naplňujících strategické cíle a zajišťuje se dostatečný objem finančních prostředků pro realizaci projektů naplňujících strategické cíle.

ČSSZ rozhoduje o dávkách důchodového pojištění, o povinnostech, které musí splnit zaměstnavatel, o odstranění tvrdostí zákona a o převodech důchodových práv a v neposlední řadě také o povinnosti občana vrátit dávku důchodového pojištění poskytnutou neprávem. V čele ČSSZ je ústřední ředitel, který jmenuje a odvolává ředitele OSSZ. Ministr práce a sociálních věcí jmenuje a odvolává ústředního ředitele ČSSZ.

3.1.2 Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí vzniklo v roce 1968 a přestoupili do něj pracovníci ze Státní plánovací komise, Státní mzdové komise, Populační komise a Státního úřadu sociálního zabezpečení. Zrušeno bylo v roce 1988 a všichni zaměstnanci přešli na Ministerstvo financí a Ministerstvo zdravotnictví. V roce 1990 vzniklo nové Ministerstvo práce a sociálních věcí a to existuje dodnes.

Ministerstvo práce a sociálních věcí se zabývá především:

- sociální politikou - problematika zdravotně postižených, sociální služby, sociální dávky, rodinná politika, atd.,
- sociálním pojištěním - zde patří důchody, nemocenské, atd.,
- oblastí zaměstnanosti – trh práce, podpora zaměstnanosti, zahraniční zaměstnanost a další,
- pracovně-právní legislativou,
- bezpečností a ochraně zdraví při práci,
- rovností příležitostí pro ženy a muže,
- migrací a integrací cizinců,
- evropskou integrací a oblastí čerpání finanční pomoci z fondů Evropské unie. (www.mpsv.cz, 2014)

Mezi organizace ministerstva práce a sociálních věcí, které jsou jí podřízeny, patří:

- Úřad práce České republiky,
- Česká správa sociálního zabezpečení,
- Státní úřad inspekce práce,
- Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.

Ministerstvo práce a sociálních věcí je zřizovatelem pěti ústavů sociální péče, v lednu 2014 zaměstnával okolo 21 tisíc lidí a služby veřejnosti poskytoval prostřednictvím poboček svých specializovaných úřadů, které sídlí minimálně v každém okresním městě. (www.mpsv.cz, 2014)

3.1.3 Okresní správa sociálního zabezpečení

Okresní správy sociálního zabezpečení jsou zřizovány pro obvody, které jsou shodné s územními obvody okresů a jsou podřízeny pracovištím ČSSZ. Na území hlavního města Prahy vykonává působnost okresní správa sociálního zabezpečení Pražská správa sociálního zabezpečení, v Brně tuto působnost vykonává Městská správa sociálního zabezpečení a na území Ostravy vykonává působnost okresní správa sociálního zabezpečení. Ředitele na okresní správě sociálního zabezpečení jmenuje a odvolává ústřední ředitel ČSSZ na návrh místně příslušného ředitele pracoviště ČSSZ. (Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, 2015)

V závislosti na počtu zaměstnanců OSSZ se liší vnitřní organizační struktura jednotlivých OSSZ, také záleží na tom, zda sídlí ve městě, které je zároveň sídlem pracoviště ČSSZ, nebo zda je v jejích rámci zřízeno další pracoviště. OSSZ jsou pak podle těchto kritérií určena oddělení, která jsou sloučena do odborů. Ve většině OSSZ jsou však jako samostatné útvary. Okresní správa sociálního zabezpečení se člení na oddělení nemocenského pojištění, oddělení OSVČ, oddělení důchodového pojištění, oddělení vymáhání pojistného, oddělení účtárny pojistného a dávek, oddělení kontroly a oddělení vnitřní správy. (Tomeš, 2009)

Okresní správy sociálního zabezpečení mají za úkol následující činnosti:

- rozhodují ve sporných případech vzniku a zániku důchodového pojištění, rozhodují ve sporu mezi občanem a jeho zaměstnavatelem o správnost zápisu v evidenčním listu důchodového pojištění, rozhoduje o pojistném na důchodovém pojištění, které platí osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění, o pojistném na nemocenském pojištění, které platí osoby samostatně výdělečně činné a zahraniční zaměstnanci, dále pak o pokutách za nesplnění povinností zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečně činných v sociálním zabezpečení a další,

- poskytují dávky nemocenského pojištění bývalým zaměstnancům, kteří v organizaci pracovali, a kterým zanikly, pokud k jejich poskytování nebyl určen někdo jiný, a zřizují jejich výplatu,
- doporučují v rámci kontrolní lékařské prohlídky zařazení na pracovní rehabilitaci podle zákona o zaměstnanosti fyzické osoby, které přestaly být invalidními,
- sepisují žádosti o dávky důchodového pojištění,
- vedou potřebnou statistiku a účetní evidenci předepsanou v sociálním zabezpečení,
- opatřují a předkládají České správě sociální zabezpečení na její žádost podklady pro rozhodnutí o dávkách důchodového pojištění a pro vymáhání neprávem vyplacených částek dávek důchodového pojištění,
- navrhují České správě sociální zabezpečení zápočet dob pojištění a náhradních dob pojištění ve sporných případech, a další. (Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, 2015)

Okresní správy sociálního pojištění úzce spolupracují s příslušnými orgány veřejné správy a organizacemi, které pracují na tvorbě a realizaci sociálního zabezpečení, zejména s úřady práce, se sociálními a zdravotními orgány úřadů měst, se zdravotními pojišťovnami. Také úzce spolupracují s živnostenskými úřady, katastrálními úřady, Notářskou komorou České republiky, soudy, exekutory, atd. S peněžními ústavami musejí také spolupracovat, a to při výplatě dávek sociálního zabezpečení.

3.2 Vývoj a perspektivy důchodového pojištění

3.2.1 Vývoj důchodového pojištění

Na území Československé republiky se vývoj důchodového pojištění datuje až do období první republiky, kdy byl vyhlášen zákon č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří.¹ Dalšími důležitými zákony, které vešly v platnost před rokem 1990, byly:

---

¹ Zákon č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří – tento zákon znamenal zásadní přelom, týkal se lidí, kteří práci nebo služby nevykonávali je příležitostně, ale na základě pracovního, služebního nebo učňovského poměru. Tento zákon poprvé respektoval individuální potřeby pojištěnců. Pojistné se platilo podle třídy, do které byli zařazeni na základě výše mzdy. Tříd bylo deset, v každé třídě lidé platili

- Zákon č. 99/1948 Sb., o národním pojištění,
- Zákon č. 102/1951 Sb., o přebudování národního pojištění,
- Zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení,
- Zákon č. 53/1968 Sb., o změnách v organizaci a působnosti některých ústředních orgánů,
- Zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení – tento zákon byl platný v období od 1. 1. 1976 do 30. 9. 1988.
- Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení,
- Zákon č. 210/1990 Sb., o změnách v působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení a o změně zákona č. 20/1966 Sb., o péči a zdraví lidu.

V období 1990 – 2015 se postupně realizovaly tyto kroky:

V roce 1990 byly důchody valorizovány, byla odstraněna diskriminace osob samostatně výdělečně činných. (Krebs, 2010)

V roce 1991 byly důchody opět valorizovány a nemocenské pojištění bylo převedeno ze správ odborů a jeho organizačnímu sjednocení s důchodovým pojištěním v rámci České správy sociálního zabezpečení. (Krebs, 2010)

V roce 1992 došlo ke zrušení preferencí v důchodovém systému. Opatření vedlo k tomu, že prakticky všichni, ekonomicky aktivní občané získávají nároky na své důchody podle jednotných podmínek, a vytvořily se tak výhodně podmínky pro další reformní kroky. (Krebs, 2010)

V roce 1993 se pojistné stalo zvláštní platbou mimo daňový systém. Zákon o zaměstnavatelském penzijním připojištění byl předložen vládě k projednání. Vláda ho však neprojednala, což je vzhledem následnému vývoji ekonomiky lepší. (Krebs, 2010)

V roce 1994 byl přijat zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem.

V roce 1995 po velkých odborných a politických diskusích byl přijat nový zákon o důchodovém pojištění, který obsahuje v nových ekonomických podmínkách potřebnou obnovu systému, zahájil proces zvyšování věkových hranic a zavedl pružnou věkovou hranici.

---

stejně pojistné a pobírali stejný důchod. Mzdové záznamy se vedli tři roky. (Publikace 80. let sociálního pojištění, 2004)

Zpřesnil definici invalidity, zavedením vdoveckých důchodů přispěl k naplnění principu rovného zacházení s muži a ženami. Zajistil soulad systému s pravidly Evropské unie. (Krebs, 2010)

V roce 1996 začal existovat zvláštní účet důchodového pojištění v rámci státních finančních aktiv, který umožňuje, i když v rámci státního rozpočtu, jasně definovat bilanci systému důchodového pojištění. (Krebs, 2010)

V roce 1997 došlo ke zpřísnění valorizačních podmínek a zápočtu některých tzv. náhradních dob. Toto zpřísnění bylo převážně v rámci úsporných opatření. V mezinárodním srovnání však stále zůstává rozsah tohoto institutu ojedinělý. (Krebs, 2010)

V roce 1998 byly připraveny dva návrhy, které by vedly ke zvýšení pojistné sazby důchodového pojištění. Oba tyto návrhy byly odmítnuty parlamentem.

V roce 1999 vznikla novela zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem, která měla zajistit bezpečnost vkladů účastníků, hlavně rozšířila možnosti systému. (Krebs, 2010)

V roce 2000 byl připraven návrh novely zákona týkajícího se redukce důchodů při předčasném odchodu do důchodu a zvýšení zvýhodnění za práci po věkové hranici bez pobírání důchodu. V červenci byl návrh zákona o organizaci a provádění sociálního pojištění Ministerstvem práce a sociálních věcí předložen k projednání vládě. Cílem tohoto zákona bylo zvýšit transparentnost hospodaření s prostředky sociálního pojištění, snížit závislost tohoto hospodaření na politickém rozhodování a umožnit klientům a pracovníkům lepší a pružnější kontakt. (Krebs, 2010)

V roce 2001 byly předloženy tři návrhy zákonů parlamentu. Zákon o organizaci a provádění sociálního pojištění navrhoval, aby vznikla Sociální pojišťovna, která by měla zvýšit úroveň provádění sociálního pojištění, urychleně zavést databázi o pojištěncích a vytvořit předpoklady pro další zásadní reformní kroky. Novela zákona o penzijním připojištění měla za úkol zvýšit bezpečnost systému pro účastníky. Zákon o zaměstnaneckém penzijním připojištění měl být pomocným systémem, fungující v řadě vyspělých zemí. Ovšem žádný z navrhovaných zákonů a novel nezískal dostatečnou podporu a nebyl schválen. (Krebs, 2010)

V roce 2003 byl přijat zákon č. 425/2003 Sb., který se stal účinný 1. ledna 2004. Tímto zákonem došlo k výrazným změnám, a to nejen v oblasti důchodového pojištění, ale také v oblasti pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Tyto

změny byly nejvýznamnější od roku 1995, kdy byl schválen zákon o důchodovém pojištění. Změny důchodového pojištění v tomto roce spočívaly zejména:

- Ve zvyšování věkové hranice pro nárok na starobní důchod stejným tempem i po roce 2007 s cílem postupného dosažení jednotné hranice 63 let pro muže a bezdětné ženy. Pro ženy s dětmi je věková hranice v rozmezí od 59 až 62 let.
- V omezení možnosti předčasného odchodu do starobního důchodu zrušením dočasně kráceného předčasného starobního důchodu s tím, že toto omezení zůstane dočasně zachována při splnění určitých podmínek pro poživatele plného invalidního důchodu nebo bývalé poživatele plného invalidního důchodu.
- V redukci hodnocení doby studia pro účely důchodového pojištění. Doba studia na střední a vysoké škole před 1. lednem 1996 získaná po dosažení věku 18 let hodnotí nejvýše v délce šesti let, se považuje za náhradní dobu pojištění, a tedy se pro výši důchodu hodnotí pouze v rozsahu 80 %. Doba studia získaná před 1. lednem 1996 a před dosažením věku 18 let se i nadále hodnotí jako doba plnohodnotného pojištění.
- Ve zrušení podmínky umožňující nárok na výplatu starobního důchodu vedle z příjmu z výdělečné činnosti v období dvou let po vzniku nároku na tento důchod pouze v případě, kdy nedojde k překročení stanovené hranice, a to jak pro zaměstnance, tak pro osoby samostatně výdělečně činné. Také bylo stanoveno, že pro nárok na výplatu starobního důchodu vedle příjmu z výdělečné činnosti musí být pracovněprávní vztah uzavřen nejdéle na jeden rok.
- V rozdělení samostatné výdělečné činnosti na hlavní a vedlejší. Osoba samostatně výdělečně činná, která má svou výdělečnou činnost jako hlavní činnost, je vždy účastna důchodového pojištění, a platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti aspoň z minimálního vyměřovacího základu. Pokud má osoba samostatně výdělečně činná vedlejší výdělečnou činnost vzhledem k příjmům ze zaměstnání nebo vzhledem k trvání stanovených skutečností, jsou účastny důchodového pojištění podle toho, jaký mají dosažený příjem. (Krebs, 2010)

V roce 2006 byly přijaty další zákony, které upravují důchodový systém. Jedná se například o zákon č. 24/2006 Sb., zákon č. 264/2006 Sb. a zákon č. 267/2006 Sb. Zákony

přinesly změny v invalidních důchodech, vdovských důchodech a ve výši procentní výměry důchodu. (Krebs, 2010)

V roce 2008 byl přijat zákon č. 306/2008 Sb., který byl účinný od 1. ledna 2010. Tímto zákonem byla do právní úpravy promítnuta zejména opatření, která obsahuje parametrické změny důchodového pojištění. Jednalo se zejména o změny o:

- postupné prodloužení doby pojištění, které je potřebné pro vznik nároku na starobní důchod z 25 roků na 35 roků včetně náhradních dob pojištění, nebo na 30 roků, ale bez náhradních dob pojištění,
- postupné omezení zápočtu náhradních dob pojištění,
- plynulé pokračování v postupném zvyšování důchodového věku,
- postupné prodloužení období pro předčasný odchod do starobního důchodu,
- zrušení podmínky, která se vztahuje pro nárok na výplatu starobního důchodu vedle příjmu z výdělečné činnosti,
- zvyšování procentní výměry starobního důchodu, která byla za dobu výdělečné činnosti po vzniku nároku na starobní důchod při souběžném pobírání tohoto důchodu v plné výši,
- změnu plného invalidního důchodu na důchod starobní ve stejné výši při dosažení věku 65 let,
- nové vymezení invalidity s trvalou ochranou výše dosavadních částečných invalidních důchodců, když dojde ke změně invalidity ze II. stupně invalidity na I. stupeň,
- zrušení doby studia, které bylo získáno v období po účinnosti návrhu zákona jako náhradní doby pojištění s výjimkou posuzování nároku na invalidní důchody,
- zvýšení redukce procentní výměry, které se vztahují k předčasnému odchodu do důchodu. (Krebs, 2010)

V roce 2010 došlo k výrazným změnám v oblasti důchodového pojištění. Zákon č. 306/2008 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů byl startem pro tzv. první etapu penzijní reformy parametrického typu. Začínají se měnit základní podmínky nároku na dávky i parametry pro výpočet jejich výše. Omezení se ovšem dotknou až

důchodových nároků vzniklých v budoucnu. Parametrické změny se však budou realizovat postupně, aby obyvatelstvo mělo dostatek času se přizpůsobit.

Nejzásadnější změna byla v úpravě důchodového věku, pokud se podíváme na demografické statistiky, které nám říkají, že je otázkou času, kdy současný systém takový nápor nemusí zvládnout unést. Je stále více osob ekonomicky neaktivních a neúměrně se zvyšuje vůči produktivním osobám. V dlouhodobých prognózách můžeme vidět, že tento trend nadále pokračuje a může to dojít až do takové míry, že počet tržně neaktivních osob bude tvořit jednu třetinu v celkovém počtu obyvatel České republiky. Ovšem otázkou je, kolik občanů České republiky bude schopných nově stanoveným podmínkám vyhovět.

Další důležitá změna, která nastala v tomto roce, byla v náhradních dobách pojištění a vyloučených dobách. Došlo k omezování zápočtu náhradních dob pojištění na 80 % s výjimkami. Výjimku tvořily doby z titulu osobní péče ve věku do 4 let, o osobu, která je závislá na péči jiné osoby a bývalé základní vojenské služby. Od roku 2010 přestává být studium na střední, vyšší odborné škole nebo vysoké škole náhradní dobou pojištění. Studenti mají možnost být účastní důchodového pojištění dobrovolně. Studium, které bylo absolvované do 31. 12. 2009, se hodnotí podle dosavadních pravidel. Za náhradní dobu tohoto studia se považuje po dobu maximálně prvních šesti let takového studia. Pro nárok na invalidní důchod se doba prvních šesti let po dosažení věku 18 let považuje za dobu pojištění i po roce 2010.

Další důležitou změnou je i změna ustanovení § 29, který pojednává o starobním důchodu a podmínkách nároku na jeho přiznání. Do roku 2010 platila podmínka dosažení 25 let pojištění. Podle nového se potřebná doba pojištění prodloužila na 35 let. Ovšem je rozhodující, ve kterém roce dosáhne žadatel potřebného důchodového věku. Osoba, která důchodového věku dosáhla v roce 2014, měla nárok na starobní důchod také, pokud získala alespoň 30 let čisté doby pojištění. Čistá doba pojištění je doba pojištění získaná z titulu výkonu výdělečné činnosti nebo také dobrovolné pojištění. Pokud ovšem osoba nezískala potřebnou dobu pojištění ke dni dosažení důchodového věku, nemá nárok na starobní důchod. Až bude tato podmínka splněna, teprve pak může dojít k přiznání této dávky. Nejenže byla zvýšena potřebná doba pojištění, změnil se i poměrný starobní důchod, respektive podmínky pro přiznání tohoto důchodu. Výše důchodového věku se nově odvozuje od důchodového věku muže stejného data narození, ke kterému se přičítá pět let. U předčasného starobního důchodu, zůstává i nadále možnost, požádat o přiznání této dávky až tři roky před dosažením nároku na řádný starobní důchod.

Obr.3.2.1.1. Změny v potřebné době pojištění

Kalendářní rok, v němž je dosaženo důchodového věku:	Potřebná doba pojištění činí:
před rokem 2010	25 let
2010	26 let
2011	27 let
2012	28 let
2013	29 let
2014	30 let
2015	31 let
2016	32 let
2017	33 let
2018	34 let
po roce 2018	35 let

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, 2014

Další změna, která v roce 2010 nastala, byla v posuzování nároku na důchody podmíněné dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem a ve způsobu stanovení jejich výše. Tato změna se stala účinná 1. ledna 2010. Jednalo se především o nové vymezení definice invalidity spočívající v zavedení tří stupňů invalidity, místo dosud známé invalidity plné a invalidity částečné. V souvislosti s touto změnou došlo zároveň k nahrazení plného invalidního důchodu a částečného invalidního důchodu invalidním důchodem prvního, druhého a třetího stupně. Jejich výše se stanoví v závislosti na zjištěném stupni invalidity. Rozdíl mezi těmito důchody spočívá v míře poklesu pracovní schopnosti pojištěnce, který nastal z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, a to v rozsahu nejméně o 35 %. Pokud se jedná o invaliditu prvního stupně, pracovní neschopnost pojištěnce klesla nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %. U invalidity druhého stupně jde o nejméně 50 %, avšak nejvíce o 69 % poklesu pracovní schopnosti, a u invalidity třetího stupně jde o nejméně o 70 % poklesu pracovní schopnosti. U osob starších 38 let jsou zmírněny podmínky pro získání doby pojištění pro nárok na invalidní důchod a ke změnám došlo i ve stanovení dopočtené doby a v hodnocení jejího rozsahu. Nově také bylo zavedeno věkové omezení pro vznik nároku na invalidní důchod a jeho trvání. Nárok na invalidní důchod vznikne pojištěnci, jestliže splnil následující podmínky:

- nedosáhl ještě věku 65 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk vyšší než 65 let,

- stal se invalidním pro invaliditu prvního, druhého nebo třetího stupně,
- získal potřebnou dobu pojištění nebo jeho invalidita vznikla následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání,
- nesplnil podmínky nároku na starobní důchod podle ustanovení § 29 zákona o důchodovém pojištění,
- nedosáhl ještě důchodového věku v případě, že mu byl přiznán starobní důchod podle ustanovení § 31 zákona o důchodovém pojištění.

Ani pozůstalostní důchody nezůstaly nezměněny. S účinností od 1. ledna 2010 došlo k některým změnám zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a to při posuzování nároků na pozůstalostní dávky, to jsou důchody vdovské, vdovecké a sirotčí. Podmínky nároku na vdovský nebo vdovecký důchod se změnil, a to, že se změnil věk, kterého musí vdova nebo vdovec dosáhnout, aby náležel pozůstalostní důchod i po jeho uplynutí jednoho roku od smrti druhého z manželů. Od 1. ledna 2010 již pro nárok na vdovský nebo vdovecký důchod po uplynutí jednoho roku od smrti manžela nebo manželky není rozhodující dosažení věku 55 nebo 58 let, ale dosažení věku o 4 roky nižšího než je důchodový věk stanovený podle § 32 zákona o důchodovém pojištění pro muže stejného data narození, pokud skutečný důchodový věk není nižší. Podmínky nároku na vdovský nebo vdovecký důchod po uplynutí doby jednoho roku od smrti manžela nebo manželky jsou:

- péče o nezaopatřené dítě²,
- péče o dítě, které je závislé na pomoci jiné osoby,
- péče o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na pomoci jiné osoby,
- invalidita třetího stupně,
- dosažení alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk stanovený podle § 32 zákona o důchodovém pojištění pro muže stejného data narození nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.

---

² Od 1. 1. 2010 se za nezaopatřené dítě nepovažuje dítě, které pobírá invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně. Pokud mu byl důchod přiznán před 1. 1. 2010 a je podmíněn péčí o nezaopatřené dítě, které k 31. 12. 2009 pobíralo plný invalidní důchod, který se od roku 2010 transformoval na invalidní důchod třetího stupně, považuje se podmínka nezaopatřenost dítěte nadále za splněnou a nárok na vdovský či vdovecký důchod trvá i po 31. 12. 2009.

Podmínky nároku na přiznání sirotčího důchodu jsou stejné jako podmínky stanovené předpisy s účinností od 1. ledna 2010, s tou výjimkou, že počínaje 1. lednem 2012 pro nárok na sirotčí důchod postačuje, jestliže zemřelý získal ke dni smrti alespoň polovinu doby pojištění potřebné pro vznik nároku na invalidní důchod. Nezaopatřené dítě má nárok na sirotčí důchod po svém rodiči či osvojiteli, jestliže tato osoba:

- pobírala starobní důchod,
- pobírala invalidní důchod,
- ke dni smrti splnila podmínku, při které je potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod,
- ke dni smrti splnila podmínky nároku na starobní důchod,
- zemřela následkem pracovního úrazu.

Jak už bylo řečeno, od 1. ledna 2010 již nelze za nezaopatřené dítě považovat dítě, které pobírá invalidní důchod pro třetí stupeň invalidity. Takže pokud byl dítěti po datu 31. 12. 2009 přiznán invalidní důchod pro třetí stupeň invalidity, nárok na sirotčí důchod mu již nevznikne. Pokud mu vznikl nárok na sirotčí důchod a následně i nárok na invalidní důchod pro třetí stupeň invalidity, pak mu ode dne přiznání tohoto invalidního důchodu zaniká nárok na sirotčí důchod.

K této situaci může dojít i, byl-li sirotčí důchod přiznán před 1. 1. 2010 dítěti, které k 31. 12. 2009 pobíralo plný invalidní důchod. Toto dítě je při splnění podmínek ustanovení § 20 odstavce 3 zákona o důchodovém pojištění, tj. některé z podmínek nezaopatřenosti, považováno i nadále za nezaopatřené dítě a pobírání invalidního důchodu pro třetí stupeň invalidity nároku na sirotčí důchod nebrání. Na nárok na sirotčí důchod nemá vliv ani skutečnost, že poživateli sirotčího důchodu takový nárok na invalidní důchod pro třetí stupeň invalidity zanikl a opět po určité době zase vznikl nebo byl upravován pro změnu stupně invalidity. V tomto případě pobírání invalidního důchodu pro třetí stupeň invalidity nárok na sirotčí důchod nemá vliv, ale jen pokud splňuje podmínky nezaopatřenosti. Jestliže však zanikl nárok na sirotčí důchod po datu 31. 12. 2009, potom při pobírání invalidního důchodu třetího stupně, už sirotčí důchod nelze přiznat, byť by podmínky nezaopatřenosti splňoval.

Co se týká základní a procentní výměry, v roce 2010 pro ně nastala zásadní změna. Podle nařízení vlády č. 281/2010 Sb. se důchody starobní, invalidní, vdovské, vdovecké a

sirotčí přiznané před 1. lednem 2011 zvyšují od splátky důchodu splatné po 31. prosinci 2010 tak, že se:

- základní výměra zvyšuje o 60 Kč na 2 230 Kč,
- procentní výměra zvyšuje o 3,9 % procentní výměry, které náleží ke dni, od něhož se procentní výměra zvyšuje.

Nařízení vlády č. 283/2010 Sb. stanovil všeobecný vyměřovací základ za rok 2009 ve výši 24 091 Kč a byla stanovena výše přepočítávacího koeficientu pro aktualizaci všeobecného vyměřovacího základu za rok 2009, která činí 1,0269. Také byly upraveny částky pro stanovení výpočtového základu. Částka, která byla doposud 10 500 Kč se zvýšila na 11 000 Kč a částka 27 000 Kč se zvýšila na 28 200 Kč. Tyto upravené prvky konstrukce výpočtu důchodu, které se použijí v případě důchodů přiznávaných ode dne spadajícího do roku 2011. (Informační materiál, 2015)

Rok 2011 byl celý ve znamení tzv. „Malé důchodové reformy“, která začala úpravami redukčních hranic a sazeb v důchodovém systému, které vyplynuly z rozhodnutí Ústavního soudu.³

Byla stanovena pravidla, která určovala výši redukčních hranic ve vazbě na průměrnou mzdu. První redukční hranice byla stanovena na úrovni 44 % průměrné mzdy, což odpovídá výši, která byla v době aktuální. Druhá redukční hranice byla posunuta z výše cca 114 % průměrné měsíční mzdy na její čtyřnásobek. Osobní vyměřovací základ se započítává jako nyní do první redukční hranice plně. Z 30 % na 26 % se snížil zápočet mezi první a druhou redukční hranicí. K částkám, které se nacházejí nad druhou redukční hranicí, se nepřihlíží. Nově se také určuje základní výměra, a to přesně podle zákoně stanovených pravidel a její výše úzce souvisí s průměrnou mzdou. Ve výši 9 % průměrné mzdy se nachází úroveň základní výměry. Aby se upevnila vazba mezi placeným pojistným, a výší přiznaného důchodu se dále prodlužuje rozhodné období pro zajišťování osobního vyměřovacího základu ze současného cílového stavu 30 roků na celoživotní. Další parametrické změny, které

---

³ „Podle názoru ÚS současná právní úprava v této věci ve svých důsledcích a v kombinaci s ostatními parametry a stávající konstrukcí důchodového systému dostatečně negarantuje ústavně zaručené právo na přiměřené hmotné zabezpečení podle čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a vede k neakceptovatelné nerovnosti mezi různými skupinami pojištěnců. Toto ustanovení je podle nálezu ÚS v rozporu s čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod garantujícími rovnost obecně i rovnost v základních právech zaručených ústavním pořádkem. ÚS proto toto ustanovení s účinností od 30. září 2011 zrušil.“ MPSV ČR

přispěly ke zlepšení finanční udržitelnosti základního důchodového pojištění, jsou hlavně změny týkající se prodlužování věku odchodu do důchodu.

Rok 2013 se vyznačuje jako rok „Velké důchodové reformy. Tato důchodová reforma přinesla zavedení II. pilíře důchodového systému formou tzv. opt-outu v rozsahu 3 % mzdy, o které bude snížen příspěvek na důchodové pojištění placené pojištěncem.

Další změnou v roce 2013 byl vznik zákona č. 274/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon stanovil zvláštní dávku, a to dorovnávací přídavek, který bude vyplácen při splnění podmínek, které jsou dány zákonem spolu s českým starobním důchodem. O tento přídavek mohou žádat někteří poživatelé českého starobního důchodu, kterým je vyplácen zároveň starobní důchod ze Slovenska za doby pojištění získané v bývalém Československu. Na poživatelé invalidního nebo pozůstalostního důchodu se tento přídavek nevztahuje. Nárok na dorovnávací přídavek vzniká nejdříve od 1. prosince 2013 a to jen pokud pojištěnec:

- získal před 1. lednem 1993 alespoň 25 let československé doby pojištění, díky které mu byl po 31. prosinci 1992 přiznán starobní důchod ze slovenského důchodového pojištění,
- získán v období od 1. ledna 1993 do 31. prosince 1995 alespoň jeden rok doby pojištění podle právních předpisů ČR,
- český a slovenský starobní důchod jsou vypláceny ke dni, od něhož pojištěnec žádá o přiznání dorovnávacího přídavku,
- výše dorovnávacího přídavku má kladnou hodnotu.

V roce 2013 byla schválena vyhláška č. 296/2013 Sb., která stanoví prvky konstrukce výpočtu důchodů přiznávaných ode dne spadajícího do roku 2014:

- všeobecný vyměřovací základ za rok 2012 byl ve výši 25 903 Kč,
- koeficient pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2012 činí 1,0015,
- první redukční hranice pro stanovení výpočtového základu ve výši 11 415 Kč,
- druhá redukční hranice pro stanovení výpočtového základu ve výši 30 093 Kč
- třetí redukční hranice pro stanovení výpočtového základu ve výši 103 768 Kč

- výše základní výměry starobního, invalidního, vdovského, vdoveckého a sirotčího důchodu od roku 2014 činí 2 340 Kč.

Od 1. ledna 2014 se zvyšují splátky důchodu splatné po 31. prosince 2013 tak, že se základní výměra zvyšuje o 10 Kč na 2 340 Kč a procentní výměra se zvyšuje o 0,4 % procentní výměry, která náleží ke dni, od něhož se procentní výměra zvyšuje.

Z výše popsaných skutečností vyplývá, že český důchodový systém v současné podobě není možné dlouhodobě finančně udržet. Každý i sebelépe vymyšlený důchodový systém potřebuje dostatek finančních prostředků na jeho financování. Zde je třeba si položit otázku: „Do jaké míry by se měl při financování důchodů odrážet princip solidarity ekonomicky aktivních s důchodci?“, i při stoprocentní solidaritě by se systém financování zhroutil, neboť do budoucna by financování důchodů ve stávající výši nebylo možné, ani výrazným zvýšením pojištění placeném zaměstnanci, OSVČ či zaměstnavateli.

Určitým zlepšením situace by mohla být podpora porodnosti a zvýhodnění rodin s dětmi a s tím spojené snížení věkové hranice pro odchod do důchodu pro ženy s dětmi. Samozřejmě ke zlepšení situace je nutná i státní podpora, a to v rámci výdajové stránky státního rozpočtu nad rámec vybraného důchodového pojištění. Zdrojem pro tyto výdaje musí být zvýšení daňové zátěže. Diskutabilní však je, zda zvyšovat přímé či nepřímé daně. Sociálně spravedlivější by bylo zvyšovat daně přímé, a to jak u právnických osob, tak u fyzických osob. Souvisí to se základní filozofií zajištění státu veřejných služeb a sociálně orientované tržní ekonomiky. Není to výmysl České republiky, ale jedná se o osvědčený systém již fungující i v různých státech v Evropě.

3.3 Analýza příjmů dávek důchodového pojištění na okresní správě sociálního zabezpečení v Ostravě

V šetření, které proběhlo v prosinci roku 2012, bylo zjištěno, že v Moravskoslezském kraji pobíralo některý z důchodu více než 342 000 osob. Poprvé od roku 2002 došlo k mírnému meziročnímu poklesu, například oproti roku 2011 se snížil počet osob pobírající některý z důchodu o 2,7 tisíc osob, což je snížení o 0,8 %. Nejvíce se rozrostla skupina osob pobírající starobní důchod. V roce 2012 bylo v Moravskoslezském kraji o 36,3 tisíc osob pobírajících starobní důchod více než v roce 2006.

Obr. 3.3.1 Počet příjemců důchodu

Příjemci důchodu v Moravskoslezském kraji v prosinci 2012:

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Důchody celkem	329 500	333 327	336 241	339 140	340 914	345 484	342 747
Starobní	166 184	169 882	173 366	178 035	194 881	203 235	202 518
Invalidní - plné	45 334	44 867	43 994	42 721	x	x	x
Invalidní - částečné	25 916	26 671	27 153	26 961	x	x	x
Invalidní - I. stupeň	x	x	x	x	21 146	19 755	19 355
Invalidní - II. stupeň	x	x	x	x	5 884	6 088	6 499
Invalidní - III. stupeň	x	x	x	x	28 528	26 377	24 682
Vdovský	72 998	73 009	72 994	72 681	71 991	71 566	71 007
Vdovecký	10 901	11 072	11 263	11 458	11 404	11 520	11 779
Sírotčí	7 271	7 041	6 799	6 726	6 619	6 573	6 615

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, 2014

V roce 2012 pobíralo starobní důchod 106,9 tisíc žen a 95,6 tisíc mužů. Mezi příjemci důchodu je 59,1 % příjemců starobního důchodu, jejichž podíl se v roce 2012 snížil oproti roku předchozímu o 0,4 procentního bodu. V roce 2013 pobíralo starobní důchod v Moravskoslezském kraji 202 527 osob. Druhou největší skupinou byly ženy, které pobírají vdovský důchod. Tato skupina činí 20,7 %. 7,2 % všech důchodců byli příjemci invalidních důchodů III. stupně. Některý ze tří kategorií invalidních důchodů pobíralo v roce 2012 celkem 50,5 tisíc osob, což je 14,7 %.

V následující tabulce jsou uvedeny průměrné měsíční výše jednotlivých důchodů v Moravskoslezském kraji.

Obr.3.3.2 Průměrná měsíční výše důchodu

Průměrná měsíční výše důchodu v Moravskoslezském kraji v prosinci 2012 [v Kč]

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Důchody celkem	8 040	8 590	9 446	9 820	9 898	10 311	10 506
Starobní	8 260	8 822	9 694	10 084	10 194	10 619	10 845
Invalidní - plné	8 262	8 805	9 642	9 975	x	x	x
Invalidní - částečné	5 143	5 445	6 153	6 322	x	x	x
Invalidní - I. stupeň	x	x	x	x	6 421	6 387	6 277
Invalidní - II. stupeň	x	x	x	x	6 614	6 721	6 689
Invalidní - III. stupeň	x	x	x	x	9 750	10 080	10 198
Vdovský	8 559	9 180	10 055	10 453	10 507	10 962	11 185
Vdovecký	10 088	10 811	11 733	12 260	12 357	12 898	13 158
Sírotčí	4 102	4 381	5 087	5 230	5 277	5 493	5 620

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, 2014

V roce 2013 dosahovala průměrná výše starobního důchodu 11 035 Kč.

Mezi osobami pobírající starobní důchod v Moravskoslezském kraji převažují ženy. V roce 2015 poprvé průměrný starobní důchod u žen překročil částku 10 000 Kč. I tak mají ženy stále důchody oproti mužům nižší.

3.4 Informovanost veřejnosti a způsoby poskytování informací v Ostravě

Důchodové pojištění se vyvíjí a každým rokem se mění a obměňuje. Prohlubuje se finanční zadluženost státu a ten se snaží tento finanční deficit snížit. Dochází ke změnám ve výši pojistného, v dávkách sociálního pojištění, které vyplácí stát a dalším změnám v důchodovém pojištění.

O těchto změnách se většinou dozvídáme prostřednictvím médií, v televizi, ve zprávách, v tisku, v rozhlasu a nejvíce i na webových stránkách na internetu. Nejdůvěryhodnějším zdrojem je přímo na určité pobočce České správy sociálního zabezpečení nebo různými letáčky, které vydává Ministerstvo práce a sociálních věcí nebo právě Česká správa sociálního zabezpečení. Pokud občan zajímající se o informace ohledně důchodového pojištění nemůže navštívit pobočku České správy sociálního zabezpečení, má možnost zavolat na různé informační linky nebo kontaktní místa České správy sociálního zabezpečení.

Podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění se řídí poskytování informací. Státní orgány podle něj vydávají Výroční zprávy o své činnosti v oblasti poskytování informací za předcházející období.

3.4.1 Informační materiály

Česká správa sociálního zabezpečení informuje své občany o důchodovém pojištění pomocí informačních materiálů. Jde především o vydávání publikace, letáky, Výroční správy, Zprávy o činnosti nebo Statistické ročenky. Jsou většinou zdarma dostupné na všech pracovištích České správy sociálního zabezpečení v celé České republice.

Publikace o důchodovém pojištění přinášejí dopodrobna zpracované informace z oblasti sociálního zabezpečení včetně vzorových příkladů jednotlivých dávek. Většinou jsou tematicky zaměřeny na danou oblast. Mezi publikace lze také zařadit odborný měsíčník Národní pojištění, který vydává ČSSZ. Tento měsíčník je důležitým zdrojem informací nejen o sociálním pojištění ale také přináší novinky z oblasti důchodového, nemocenského a

zdravotního pojištění, z pracovního práva, novinky z lékařské posudkové služby, o dávkách sociální péče či státní sociální podpoře. V této publikaci nalezneme konzultace, kde na dotazy čtenářů radí přední odborníci. Nechybí zde ani výklady nových zákonů, vyhlášek, nařízení vlády a mezinárodních smluv. Přehled všech měsíčníku lze najít na webových stránkách ČSSZ: www.cssz.cz/cz/casopis-narodni-pojisteni.

Letáky jsou další, ale poněkud stručnější formou zpravidla ve formátu A4, které mají informovat veřejnost o konkrétním tématu. V těchto letácích nesmí chybět hlavně kontakt, kde se můžeme dozvědět více. Letáky se týkají především o:

- změny, které proběhly v důchodovém pojištění od 1. ledna 2010,
- povinnosti, které má dočasně práceneschopný pojištěnec,
- v jaké výši je pojistné na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
- kde a jak lze provést e-Podání Evidenční listy důchodového pojištění,
- jaké máme dávky důchodového pojištění,
- jaké změny nastaly v oblasti nemocenského pojištění od 1. ledna 2008, a další.

Výroční zprávy vydává Česká správa sociálního zabezpečení. Vydává Výroční zprávy s informacemi o všech jejích činnostech v jednotlivých letech a Výroční zprávy věnované poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Tyto Výroční zprávy jsou vydávány a zveřejňovány ČSSZ.

Statistické ročenky přinášejí informace týkajících se důchodového pojištění a jsou veřejně dostupné na webových stránkách ČSSZ. Většinou jsou to tabulky doplněné vysvětlujícími texty a vybrané grafy. V ročenkách nalezneme, kolik bylo vyplacených důchodů, kolik důchodů zaniklo, jak se změnila demografická struktura obyvatelstva a jaké změny nastaly v invalidních důchodech.

Ministerstvo vnitra České republiky vydává také časopisy, například čtrnáctideník Veřejná správa nebo měsíčník Práce a sociální politika. Oby tyto časopisy lze najít na webových stránkách.

3.4.2 Call centra

Ústředí je centrální organizační jednotkou České správy sociálního zabezpečení, které má sídlo v Praze, s působností v oblasti koncepční, metodické, řídicí a koordinační, kontrolní a přímého výkonu určených agend sociálního zabezpečení. Lidé, pokud potřebují poradit s důchodovým pojištěním, se mohou obrátit na Klientské centrum a call centrum ústředí České správy sociálního zabezpečení.

Toto klientské centrum, se sídlem v Ostravě, je pro veřejnost otevřené každý pracovní den. Pracovníci jsou schopni sdělit informace o důchodech, které se vyplácí centrálně z jednoho místa, což je z ústředí České správy sociálního zabezpečení. Sdělí i konkrétní informace tkajících se důchodových nároků klientů, výjimkou je sepisování žádostí o důchod, které musí klient řešit na své pobočce, tj. na okresní správě sociálního zabezpečení podle svého trvalého bydliště nebo na územním pracovišti Pražské správy sociálního zabezpečení.

Klientské centrum poskytuje klientům České správy sociálního zabezpečení informace obecného charakteru o podmínkách nároku na dávky důchodového pojištění, jak postupovat při vyřizování žádostí o dávky důchodového pojištění, jaké jsou podmínky a způsoby výplaty dávek důchodového pojištění v České republice i do zahraničí a jaké máme způsoby realizace srážek z důchodů prováděných na základě výkonu rozhodnutí. Klientské centrum rovněž vyřizuje naléhavé případy, které mají charakter stížností, sepisuje o nich protokoly, vydává potvrzení o výplatě, druhu a výši důchodu, a další.

3.4.3 Tiskové zprávy

Tiskové zprávy se po dohodě s tiskovým mluvčím dostávají novináři emailem. Přinášejí aktuální informace o novinkách a změnách v sociálním zabezpečení a v České správě sociálního zabezpečení jako takové. Pravidelně je vydává Česká správa sociálního zabezpečení.

3.4.4 Webové stránky

Webové stránky, na kterých lze najít informace týkajících se důchodového pojištění je hodně. Nejdůležitější a nejdůvěryhodnější jsou webové stránky České správy sociálního zabezpečení. Na stránkách CSSZ se občan dozví veškeré informace o důchodovém a nemocenském pojištění. Nalezne zde kontakty na klientská centra a informační pracoviště CSSZ, call centra, lze si zde stáhnout elektronickou podobu informačních materiálů a hlavně

nalézt zde odpovědi na nejčastější dotazy, které souvisí s důchodovým a nemocenským pojištěním, pojistném na sociálním zabezpečení, dotazy OSVČ a další.

Dalšími důvěryhodnými stránkami jsou stránky Ministerstva práce a sociálních věcí. Na této stránce se lze informovat nejen o důchodovém a nemocenském pojištění, ale také i o dávkách státní sociální podpory, dávkách v hmotné nouzi, sociálních službách a další. Jsou zde i online kalkulačky pro výpočet výše nemocenských dávek a peněžitě pomoci v mateřství, důchodová kalkulačka, která poslouží k orientační představě o výši důchodu nebo věková kalkulačka ke stanovení dne vzniku nároku na starobní důchod.

Na webových stránkách si lze ve formátu .pdf stáhnout například Příručku nezaměstnaného v roce 2010, Invalidní důchody: Změny v posuzování od 1. ledna 2010, nebo Změny v důchodovém pojištění od 1. ledna 2010 a jiné.

Oficiálním portálem pro podnikání a export a další atraktivní stránkou je webová stránka BusinessInfo.cz. Tato stránka pomáhá malým a středním podnikatelům orientovat se v povinnostech, které mají a v informacích a službách poskytovaných státní správou. Lze zde najít také aktuální změny v platbách sociálního pojištění a změny v nemocenském a důchodovém pojištění.

Na webových stránkách finance.cz funguje online poradenské centrum, kde odborníci odpovídají na dotazy ohledně investování, mezd, financování bydlení a také na dotazy ohledně sociálního pojištění. Také na těchto webových stránkách se nachází kalkulačka pro výpočet důchodu.

3.4.5 Denní tisk

Denní tisk nám přináší aktuální informace, jsou to například Lidové noviny, Hospodářské noviny, Právo, MF Dnes a další. Ministerstvo práce a sociálních věcí vydává noviny Práce a sociální politika.

Informace z oblasti sociálního pojištění lze také najít v knihách, které vycházejí každoročně, například Nemocenské pojištění v praxi, Pojistné na sociálním zabezpečení, Kdy do důchodu a za kolik, a plno dalších.

Časopisy přinášející informace o důchodovém pojištění vydává například ekonomický týdeník EURO. Nalezneme v něj informace ze světa byznysu současně i komplexní pohled na rozhodující události a trendy v oblasti ekonomiky, politiky a sociálního vývoje.

4. ZHODNOCENÍ

V první části diplomové práce jsem se věnovala všeobecné právní úpravě důchodového pojištění. Vysvětlila jsem základní pojmy důchodového pojištění. Kdo jsou poplatníci pojistného, jaký máme vyměřovací základ, pojistné sazby, co je to rozhodné období a financování důchodového pojištění. Popsala jsem podrobně dávky důchodového pojištění.

Druhá část diplomové práce je věnována vývoji důchodového pojištění. Jak se vyvíjelo od roku 1990 až po nejzásadnější změny v roce 2010. Shrnula jsem základní organizace vykonávající sociální zabezpečení, jejich povinnosti a cíle. ČSSZ rozhoduje o dávkách důchodového pojištění, o povinnostech, které musí splnit zaměstnavatel, o odstranění tvrdostí zákona a o převodech důchodových práv a v neposlední řadě také o povinnosti občana vrátit dávku důchodového pojištění poskytnutou neprávem. Dalšími organizacemi, které vykonávají sociální zabezpečení, jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí a jednotlivé okresní správy sociálního zabezpečení.

Třetí část diplomové práce se zabývá analýzou důchodového pojištění na okresní správě sociálního zabezpečení v Ostravě. V této části diplomové práce je vyobrazený celkový počet důchodců v Ostravě s rozdělením na jednotlivé druhy důchodů. Dále tato kapitola ukazuje, jaká je průměrná měsíční výše důchodu v Ostravě.

V závěru praktické části jsem se věnovala informovanosti veřejnosti v Ostravě a o způsobech poskytování informací o důchodovém pojištění, k čemuž jsem využila dotazníkové šetření. (viz. Příloha č. 3)

Dotazníkové šetření probíhalo na veřejném prostranství v Ostravě, dotazována byla skupina lidí ve věku od dvaceti let do šedesáti let. Poznatky z toho dotazníku jsou následující:

- Z odpovědí na otázku č. 6 jsme zjistili, že respondenti do čtyřiceti let věku vědí, že podmínkou k přiznání starobního důchodu je potřebné dosažení věkové hranice, avšak nevědí, že další podmínkou je také potřebná doba pojištění. Respondenti nad čtyřicet let věděli o obou podmínkách.

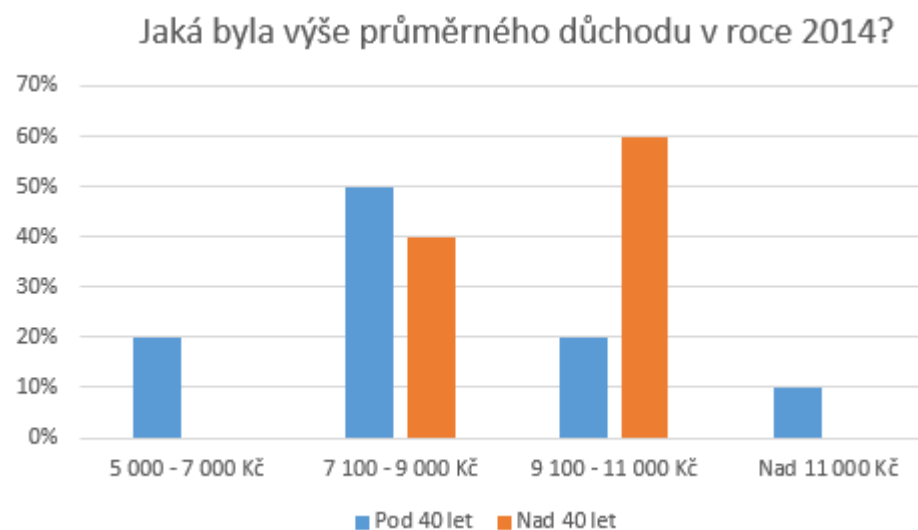
Obr. 4.1 Otázka č. 6

Zdroj: Dotazník

- U otázky č. 7 respondenti do čtyřiceti let odpovídali, že výše průměrného starobního důchodu je v rozmezí 7 000 – 9 000 Kč. Respondenti nad čtyřicet let věku volili možnost 9 000 – 11 000 Kč, což je správně.

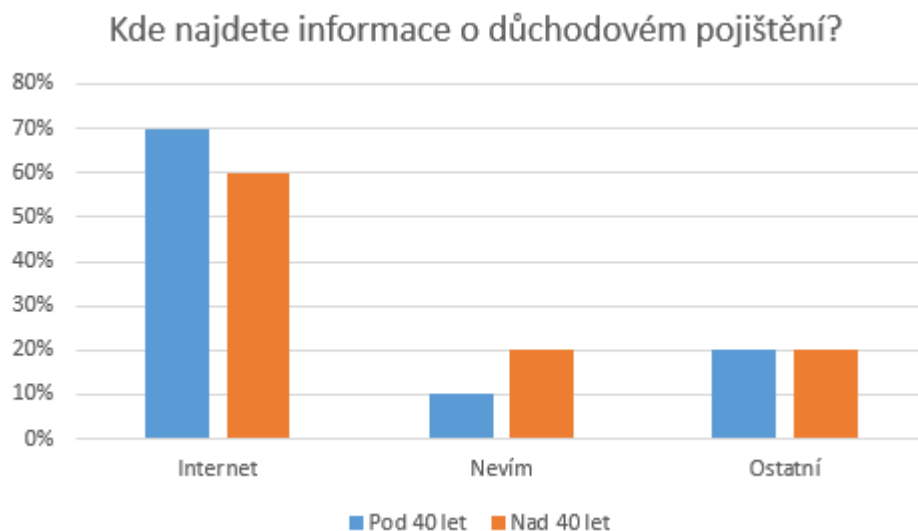
Obr. 4.2 Otázka č. 7

Zdroj: Dotazník

- Na otázku č. 8 všichni respondenti, bez ohledu na věk se shodli, že informace ohledně důchodového pojištění naleznou na internetu.

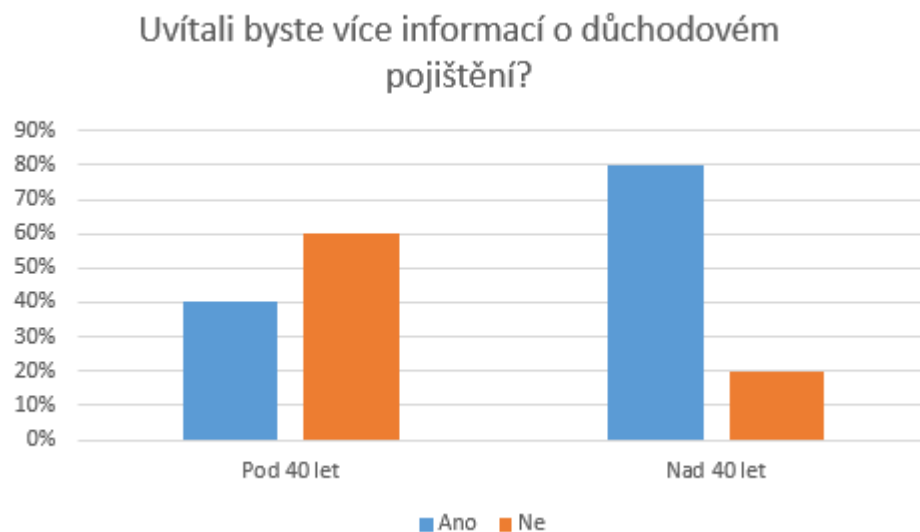
Obr. 4.3 Otázka č. 8

Zdroj: Dotazník

- U otázky č. 9 respondenti považují nejlepší poskytování informací o důchodovém pojištění na webových stránkách, za nejhorší pak respondenti do čtyřiceti let považují informace z call center (otázkou však je, zda se vůbec respondenti z této věkové skupiny o tyto informace zajímají na call centrech). Respondenti nad čtyřicet let za nejhorší v poskytování informací považují denní tisk.
- Z poslední otázky č. 10 vyplývá, že více informací o důchodovém pojištění by uvítali respondenti starší čtyřiceti let, a to hlavně formou propagačních materiálů s touto problematikou. Za zmínku by také stála větší osvěta v médiích a v tisku.

Obr. 4.4 Otázka č. 10

Zdroj: Dotazník

Z celého dotazníkového šetření nám tedy vyplynulo, že osoby do 40 let, se z velké části o problematiku důchodového pojištění nezajímají. Čím více se lidé přibližují věkové hranici pro odchod do starobního důchodu, tím více informací si zjišťují, a proto jsou lépe informováni.

5. ZÁVĚR

Vývoj důchodového pojištění je ovlivňován řadou vnějších faktorů. Politická situace, hospodářský vývoj nebo demografický vývoj země významně ovlivňuje stabilitu systému. Tyto faktory mají vliv na důchodové pojištění, například na výši příspěvku odváděných do systému, dobu pojištění, stanovení věku pro odchody do důchodu nebo na vyplácení dávek důchodového pojištění.

V rámci informovanosti veřejnosti je vidět, že je využíváno všech dostupných médií jak denního tisku, tak internetu, rozhlasu i televize. V současné době je nejvyužívanější internet, jehož prostřednictvím má prakticky každý občan možnost podívat se na aktuální změny. K internetu má stále více lidí přístup. Přístup k internetu je možný i ve většině knihoven, v informačních centrech nebo na úřadech. K nalezení informací o důchodovém pojištění nebo obecně sociálním pojištění, není potřeba znát webové stránky České správy sociálního zabezpečení a Ministerstva práce a sociálních věcí, ale lze je snadno nalézt i zadáním klíčového slova do internetového prohlížeče. Nejpřesnější informace o připravovaných i realizovatelných změnách ČSSZ a MPSV jsou zveřejňovány nejen na internetových stránkách, ale také prostřednictvím brožurek a příruček.

Cílem diplomové práce byla analýza důchodového pojištění, převážně popsání změn, které nastaly v roce 2010, kdy došlo k výrazným změnám v oblasti důchodového pojištění. Začaly se měnit základní podmínky nároku na dávky i parametry pro výpočet jejich výše. Nejzásadnější změna byla v úpravě důchodového věku, která ale přinesla negativní odezvy lidí. Další důležitá změna, která nastala v tomto roce, byla v náhradních dobách pojištění a vyloučených dobách. Došlo k omezování zápočtu náhradních dob pojištění na 80 % s výjimkami. Cílem byl také výzkum, jak jsou informováni o důchodovém pojištění občané města Ostravy a zda ví, kde hledat potřebné informace. Cíl práce byl splněn.

Většina lidí se o systém sociálního pojištění a dávek nezajímá do té doby, než budou muset. Dle dotazníkového šetření uskutečněného v rámci této diplomové práce je informovanost veřejnosti dostatečná. Lidé vědí, že dosažení důchodového věku je podmínkou pro přiznání starobního důchodu, ale většinou zapominají, že je i druhá podmínka, a to potřebná doba pojištění.

6. POUŽITÁ LITERATURA

Odborná literatura:

- ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3724-9.
- BREJCHA, Aleš. *Právo důchodového pojištění*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-124-3.
- KLAZAR, Stanislav, VANČUROVÁ, Alena. *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7357-381-2.
- KREBS, Vojtěch, et al. *Sociální politika*. 5., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-585-4.
- SYROVÝ, Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 152 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4479-7.
- TOMEŠ, Igor. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*. Vyd. 2. rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2009, 304 s. ISBN 978-807-3674-830.
- TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 4. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-032-4.
- VEBER Jaromír a Jitka SRPOVÁ, *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4520-6.
- VOŘÍŠEK, Vladimír. *Pomýšlíte na důchod?*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-251-8.
- ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociálním zabezpečení*. Olomouc: ANAG, 2014. ISBN 978-80-7263-861-1.

Tištěné prameny:

- Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některým souvisejících zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: Sbírka zákonů České republiky
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky

- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. In: Sbírka zákonů České republiky
- Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky

Internetové zdroje:

- Česká správa sociálního zabezpečení [online]. 2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z WWW: <http://www.cssz.cz/duchodove-pojisteni/>
- Důchodové pojištění [online]. 2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z WWW: <http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojisteni/iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplňkove-penzijni-sporeni/>
- Ministerstvo práce sociálních věcí [online]. 2014 [cit. 2015-02-26]. Nemocenské pojištění. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/sc/7>)
- Publikace 80 let sociálního pojištění [online]. 2004 [cit. 2015-03-26]. Zákon č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: WWW: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/5572A3BE-22CD-46D3-A31F-2BA0076C1C63/0/publikace_80letSP.pdf

7. SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. 2.2.1.1** Tabulka důchodového věku a potřebné doby pojištění
- Obr. 2.2.1.2** Starobní důchodce pobírající průměrný měsíční důchod
- Obr. 2.2.1.3** Starobní důchodce pobírající průměrný měsíční důchod
- Obr. 2.2.2.1** Invalidní důchody
- Obr. 2.3.2.1** Strom života
- Obr. 3.2.1.1** Změny v potřebné době pojištění
- Obr. 3.3.1** Počet příjemců důchodu
- Obr. 3.3.2** Průměrná měsíční výše důchodu
- Obr. 4.1** Otázka č. 6
- Obr. 4.2** Otázka č. 7
- Obr. 4.3** Otázka č. 8
- Obr. 4.4** Otázka č. 10

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
Č.	Číslo
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
Odst.	Odstavec
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
Sb.	Sbírky

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 – využití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a využití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne ..... 25.4.2015 .....

..... Schafferová .....
podpis autora

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Statut České správy sociálního zabezpečení

Příloha č. 2 Stanovení důchodového věku

Příloha č. 3 Dotazník